

**5-12 YAŞ ÇOCUKLARIN RESİM
BECERİLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI
İNCELENMESİ**

Fatma Dilanur EREN

**Yüksek Lisans Tezi
Resim Anasanat Dalı
Doç. Ayça ALPER AKÇAY
2020**

Her hakkı saklıdır

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
RESİM ANASANAT DALI**

Fatma Dilanur EREN

**5-12 YAŞ ÇOCUKLARIN RESİM BECERİLERİNİN
KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Ayça ALPER AKÇAY**

ERZURUM - 2020

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

ETİK BİLDİRİM VE İNTİHAL BEYAN FORMU

Yüksek Lisans Tezi olarak *Doç. Dr. Ayça ALPER AKÇAY* danışmanlığında sunulan “5-12 Yaş Çocukların Resim Becerilerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi” başlıklı çalışmanın tarafımızdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını, yararlanılan eserlerin kaynakçada gösterildiğini, Güzel Sanatlar Enstitüsü tarafından belirlenmiş olan Turnitin Programı benzerlik oranlarının aşılmadığını ve aşağıdaki oranlarda olduğunu beyan ederiz.

Tez Bölümleri	Tezin Benzerlik Oranı (%)	Maksimum Oran (%)
Genel Bilgiler	25	30
İnternet Kaynakları	21	35
Yayımlar	3	10
Öğrenci Ödevleri	15	15

Beyan edilen bilgilerin doğru olduğunu, aksi halde doğacak hukuki sorumlulukları kabul ve beyan ederiz. 07/ 04/ 2020

Öğrenci Adı-Soyadı

Fatma Dilber **İmza**
EREN

* Tez ile ilgili YÖKTEZ’de yayımlanmasına ilişkin bir engelleme var ise aşağıdaki alanı doldurunuz.

Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun/.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

Enstitü Yönetim Kurulunun/.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

Atatürk Üniversitesi
Güzel Sanatlar Enstitüsü

TEZ KABUL TUTANAĞI

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Doç.Dr.Ayça ALPER AKÇAY danışmanlığında Fatma Dilanur EREN tarafından hazırlanan bu çalışma 28/01/2020 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. **RESİM** Anasanat Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

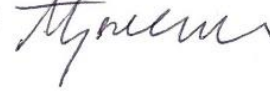
Başkan : Doç.Dr.Evren
KAVUKCU

İmza :

Jüri Üyesi : Doç.Dr.Ayça ALPER
AKÇAY

İmza :

Jüri Üyesi : Dr.Öğr.Üyesi Alpaslan
AKPINAR

İmza :

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 28/01/2020

Doç. Dr. Ahmet Selim Doğan
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET	IV
ABSTRACT	V
RESİMLER DİZİNİ	VI
TABLolar DİZİNİ	VIII
ÖNSÖZ	IX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM**SANAT VE ÇOCUK**

1.1. ÇOCUĞUN RESİM SANATI İLE İLİŞKİSİ	2
1.2. ÇOCUĞUN GÖRME YETİSİNİN SANATLA İLİŞKİSİ	3
1.3. ÇOCUĞUN HAYAL DÜNYASININ SANATLA İLİŞKİSİ	4
1.4. ÇOCUK RESMİ EĞİTİMİ	4

İKİNCİ BÖLÜM**ÇOCUK RESİMLERİNİN ÖZELLİKLERİ VE DÖNEMLERİ**

2.1. DÜZLEME ÖZELLİĞİ	6
2.2. TAMAMLAMA VE SAYDAMLIK ÖZELLİĞİ	7
2.3. BOY HİYERARŞİSİ ÖZELLİĞİ	7
2.4. ORAN- ORANTI ÖZELLİĞİ	8
2.5. ESPRİ ÖZELLİĞİ	8
2.6. ÇOCUK TİPLERİ	9
2.6.1. Yapıcı Tipteki Çocuklar	9
2.6.2. Görücü (İzlenimci) Tipteki Çocuklar	9
2.6.3. Karışık (Birleştirici) Tipteki Çocuklar	10
2.7. ÇOCUĞUN GELİŞİM DÖNEMLERİ	11
2.7.1. Karalama Dönemi (2-4 Yaş)	11
2.7.2. Şema Öncesi Dönem (4-7 Yaş)	19
2.7.2.1. Şema Öncesi Dönemde Çizgi	20
2.7.2.2. Şema Öncesi Dönem Resminde Saydamlık (Röntgen Resim)	20
2.7.2.3. Şema Öncesi Dönemde Renk	21

2.7.2.4. Şema Öncesi Dönemde İnsan Hayvan Figürleri.....	22
2.7.2.5. Şema Öncesi Dönemde Perspektif ve Mekan Algısı.....	23
2.7.3. Şematik Dönem (7-9 YAŞ)	24
2.7.3.1. Şematik Dönemde İnsan Şeması	25
2.7.3.2. Şematik Dönemde Mekan Şeması	26
2.7.4. Gerçekçilik Dönemi (9-12 Yaş)	28
2.7.5. Görünürde Doğalcılık Dönemi (12-14 Yaş).....	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUK RESİMLERİNDE KULLANILAN DETAYLAR VE ANLAMLARI

3.1. ÇOCUK RESMİNDE RENK KULLANIMI.....	32
3.1.1. Rengin Tanımı.....	32
3.1.2. Renklerin Psikolojik Açıklamaları	33
3.2. ÇİZİMLERDE FİGÜRLERİN KULLANIMI.....	34
3.2.1. İnsan Figürünün Bileşenlerinin Anlamları (4-7 Yaş).....	35
3.2.2. İnsan Figürünün Niteliklerinin Anlamları	37
3.2.3. Ev Çizimlerinin Yorumu	38
3.2.4. Doğa Figürleri	40
3.2.5. Hayvan Figürleri.....	41

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ZEKÂ ÖZELLİKLERİNE GÖRE ÇOCUK RESİMLERİ

4.1. ZİHİNSEL GERİLİĞİ OLAN ÇOCUKLARIN RESİMLERİ	42
4.2. ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN RESİMLERİ.....	43
4.3. DAVRANIŞ BOZUKLUKLARI OLAN ÇOCUKLARIN SANAT EĞİTİMİ.....	43

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK RESMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER

5.1. GELİŞİMSEL YAKLAŞIMLAR, OYUN OLARAK ÇİZİM	44
5.2. PROJEKTİF YAKLAŞIMLAR	44
5.3. SANATSAL VE ESTETİK YÖNDEN YAKLAŞIMLAR	45

ALTINCI BÖLÜM

7-10 YAŞ ARASI ÇOCUKLARIN YAPTIĞI AİLE RESİMLERİ VE

ÇÖZÜMLEMELERİ.....47

SONUÇ.....71

KAYNAKÇA72

ÖZGEÇMİŞ.....74

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**5-12 YAŞ ÇOCUKLARIN RESİM BECERİLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI
İNCELENMESİ**

Fatma Dilanur EREN

Tez Yöneticisi: Doç. Ayça ALPER AKÇAY

2020, 74 Sayfa

Jüri: Doç. Dr. Ayça ALPER AKÇAY

Doç. Dr. Evren KAVUKCU

Dr. Öğr. Üyesi Alpaslan AKPINAR

Çocuk resmi iç dünyasının ve psikolojisinin yansımasıdır. Çocuk kendini ifade etmede resmi bir araç olarak kullanabilmektedir.

Bu çalışmada, sanatın çocuklar üzerindeki önemi ve etkisi, 5-12 yaş aralığında çocuk resimlerinin incelenmesi, çocuk resimlerinin özellikleri ve açıklamaları ele alınmıştır.

Çocukların anlatmak istediklerine ilişkin ipuçlarını yakalamak için, tercih edilecek en uygun yolun, yaptıkları resimleri uygun testlerle (yöntemlerle), değerlendirmek olduğu yaklaşımlara göre söylenebilir. Çocuklar duygu ve düşüncelerini yazılı olarak ifade edemediklerinde, resim yoluyla dışa vurduklarını çözümleyerek onları anlamak mümkün olabilir.

Bu çalışmada sosyo-ekonomik çevre, aile eğitim düzeyleri, psikolojik açılardan, özel okuldaki öğrenci ve devlet okulundaki öğrencilerin yaptıkları resimlere yer verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Çocuk, Çocuk Resmi, Sanat Eğitimi.

ABSTRACT**MASTER THESIS****A COMPARATIVE STUDY ON PAINTING SKILLS OF CHILDREN FROM 5
TO 12 YEARS****Fatma Dilanur EREN****Advisor: Assoc. Prof. Dr. Ayça ALPER AKÇAY****2020, 74 Pages****Jury: Assoc. Prof. Ayça ALPER AKÇAY****Assoc. Prof. Evren KAVUKÇU****Assist. Prof. Dr. Alpaslan AKPINAR**

Children's painting is the reflection of the child's inner world and psychology. The child can use it as an official tool for self-expression. The aim of this study is to point out the importance and influence of art on children by analyzing the paintings of children from 5 to 12 years and to discuss the characteristics of child painting.

It can be said the most appropriate way to understand what children try to tell while painting is to evaluate the paintings they make with appropriate tests (methods).

When children cannot express their thoughts and feelings in writing, it may be possible to understand them by analyzing what they express through painting.

In this study, considering socio-economic environment, family education levels, psychological aspects, painting of students in private school and students in public school are included.

Keywords: Child, Child Painting, Art Education.

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1. Masanın farklı bakış açılarından çizilmesi	6
Resim 2. Ev ve bahçesi	7
Resim 3. Boy hiyerarşisi özelliğine ait bir resim	8
Resim 4. Yapııcı tip çocuğun resmi	9
Resim 5. Görücü tip çocuğunun resmi	10
Resim 6. Karışık tip çocuğunun bir resmi.....	10
Resim 7. Karalama Dönemi	12
Resim 8. İlk Yaş Karalaması.....	13
Resim 9. Kellogg'un karalama örnekleri	14
Resim 10. İribaş Figürler.....	17
Resim 11. Lowenfeld'in kitabından alınan ve yapraklarla oyunu yansıtan 4 yaş resmi	18
Resim 12. İnsan figürü 2	18
Resim 13. Kellogg'un belirlediği karalama örnekleri.....	20
Resim 14. Saydam resimler.....	21
Resim 16. Şema öncesi dönemde hayvan resimleri	23
Resim 17. Şema öncesi dönemde mekân algısı	23
Resim 18. Şematik dönem insan 1	25
Resim 19. Şematik dönem insan 2	26
Resim 20. Şematik dönemde mekân	26
Resim 21. Şematik dönem meyve hasatı	27
Resim 22. Şematik dönem yemek masası	28
Resim 23. Gerçeklik dönemi.....	29
Resim 24. Doğalcılık dönemi.....	30
Resim 25. Yuvarlak ev örnekler (4-5 yaş)	39
Resim 26. Bir kare ev örneği (8 yaş).....	39
Resim 27. Bacasından duman çıkan ev 1	39
Resim 28. Şiddet olan bir evden gelen 7 yaşında bir kız çocuğu tarafından yapılmış ev	40
Resim 29. Zekâ geriliği olan çocukların resimleri	42
Resim 30. Üstün zekâ çocukların resimleri.....	43

Resim 31. Aile resmi 1	48
Resim 32. Aile resmi 2.....	49
Resim 33. Aile resmi 3.....	50
Resim 34. Aile resmi 4.....	51
Resim 35. Aile resmi 5.....	52
Resim 36. Aile resmi 6.....	53
Resim 37. Aile resmi 7.....	54
Resim 38. Aile resmi 8.....	55
Resim 39. Aile resmi 9.....	56
Resim40. Aile resmi 10.....	57
Resim 41. Aile resmi 11.....	58
Resim 42. Aile resmi 12.....	59
Resim 43. Aile resmi 13.....	60
Resim 44. Aile resmi 14.....	61
Resim 45. Aile resmi 15.....	62
Resim 46. Aile resmi 16.....	63
Resim 47. Aile resmi 17.....	64
Resim 48. Aile resmi 18.....	65
Resim 49. Aile resmi 19.....	66
Resim 50. Aile resmi 20.....	67
Resim 51. Aile resmi 21.....	68
Resim 52. Aile resmi 22.....	69
Resim 53. Aile resmi 23.....	70

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Aile resmi 1 çözümlene	48
Tablo 2. Aile resmi 2 çözümlene	49
Tablo 3. Aile resmi 3 çözümlene	50
Tablo 4. Aile resmi 4 çözümlene	51
Tablo 5. Aile resmi 5 çözümlene	52
Tablo 6. Aile resmi 6 çözümlene	53
Tablo 7. Aile resmi 7 çözümlene	54
Tablo 8. Aile resmi 8 çözümlene	55
Tablo 9. Aile resmi 9 çözümlene	56
Tablo 10. Aile resmi 10 çözümlene	57
Tablo 11. Aile resmi 11 çözümlene	58
Tablo 12. Aile resmi 12 çözümlene	59
Tablo 13. Aile resmi 13 çözümlene	60
Tablo 14. aile resmi 14 çözümlene	61
Tablo 15. Aile resmi 15 çözümlene	62
Tablo 16. Aile resmi 16 çözümlene	63
Tablo 17. Aile resmi 17 çözümlene	64
Tablo 18. Aile resmi 18 çözümlene	65
Tablo 19. Aile resmi 19 çözümlene	66
Tablo 20. Aile resmi 20 çözümlene	67
Tablo 21. Aile resmi 21 çözümlene	68
Tablo 22. Aile resmi 22 çözümlene	69
Tablo 23. Aile resmi 23 çözümlene	70

ÖNSÖZ

Bu araştırmada ilkokul ağı çocukların; ailevi durumları, sosyal çevreleri, yaşları, resimsel becerileri, psikolojik durumları, ekonomik düzeyleri düşük ve yüksek olan çocukların resimleri esas alınmış ve incelenmiştir.

Hazırlanmış olan bu tezde kaynak ve arşivler taranmış ve çalışmanın temeli oluşturulmuştur. ocuk resimlerinde çocukların ailelerinin izinleri doğrultusunda inceleme ve çözümlene yapılmıştır.

Öncelikle tez çalışmamın planlanmasında, konu belirlenmesinde, araştırılmasında, oluşumunda, ilerlemesinde büyük payı olan, desteğini ve ilgisini eksik etmeyen sayın tez danışmanım Doç. Dr. Ayça ALPER AKÇAY hocama, bilgi ve fikirlerinden yararlandığım sayın Doç. Dr. Evren KAVUKCU hocama teşekkürlerimi sunarım.

Resimlerini özmlemem için bana uzanan küçük ellere ve katkılarından dolayı Orkun TUYSUZ arkadaşıma teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmam boyunca manevi desteğini üzerimden eksik etmeyen sevgili eşim Nazım EREN' e, sevgili anneme ve çalışmalarım boyunca yanımda olan biricik oğluma teşekkürlerimi sunarım.

Erzurum, 2020

Fatma Dilanur EREN

GİRİŞ

Çağdaş sanat eğitimi herkes içindir, yetenekli olmayı gerektirmez. Yaratıcılığı ve iç duygularını ortaya çıkararak estetiksel düşüncede gelişmeleri sağlamaktadır. Einstein'ın "Hayal gücü bilgidен önemlidir." sözü ile çocuğun gelişiminde sanatın önemini özetlemek mümkündür.

Resim, çocukların kendilerini kelimelerle ifade etme yerine kullandıkları bir iletişim aracıdır. Çocuğun dünyasını yansıtan resim sanatı bize ruhsal yönleri hakkında ipuçları verebilmektedir.

Çalışmanın önemi; İç dünyasını, psikolojisini kelimeler haricinde rahatlıkla ifade edebilmesi için çocuğa resim yaparken müdahale etmemek, kalıba sokmamak ve sınırlandırmamak gerekmektedir. Çocukları gerek konu gerek malzeme konusunda kısıtlamazsak hem sanata olan ilgilerini hem de kendilerini yansıtmalarını engellememiş oluruz. Eğer sürekli bir müdahale içinde olursak çocuk hayatı boyunca bir emir bekleyecektir. Buda çocuğun gelişiminde onu kısıtlayacak yollar açar. Yaptığı resimlerden dolayı onu takdir etmek üretkenliğini gün geçtikçe arttırmaktadır. Çocuğun dil ile kendini ifade etmesinden önce resim ile birçok şeyi anlattığı gözlemlenebilir.

Bu çalışmada amaç; belirli yaş aralığında ki çocukların resimlerinden yola çıkıp onların ifade etmediği veya edemediği iç dünyaları hakkında çözümlenmeler yapmak ve ebeveynlere bu çözümlenmeler ile aydınlatıcı bilgiler vermektir.

Çalışma nitel araştırma yöntemi ile yapılmıştır. Literatür ve arşiv taraması yapılmış, tarama sonucu ulaşılan resimler gerekli konu başlıkları altına eklenmiş ve Erzurum ilinde ki ekonomik düzey esas alınıp, düşük ve yüksek gelirli ailelerin çocuklarının resimleri, ailelerin izni karşılığında çalışmaya eklenmiştir.

Araştırmada gerekli bilgiler verilmiş, çözümlenmeleri ise çocukların yaptığı resimlerle sınırlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SANAT VE ÇOCUK

1.1. ÇOCUĞUN RESİM SANATI İLE İLİŞKİSİ

Son yıllarda sanat eğitiminde büyük gelişmeler olmuştur. Öncelerde resim sanatı okullarda çocuğa sadece ders olarak verilirken, şimdi çocuğun fikirlerini duygularını dışa vurmasını sağlayan bir araç olmuştur.

Çocuk psikolojisindeki değişim ile birlikte, plastik sanatlardaki önemli değişimler, bütün dikkatleri çocuk resimleri üzerine çeker. Çocuk sanatı yönteminde, “Sanatçı Olarak Çocuk” kitabının yazarı Çizek, önemli bir isimdir. O’na göre: “Bütün çocukların anlatacakları bir şeyler vardır. Bu anlatım süreci içinde, bitmiş işten çok, çocuğun gelişimi üzerinde durulmalıdır” (Yolcu, 2004: 107).

Primary Art: It's the Process, Not the Product kitabının yazarı **Mary Ann F. Kohl**, sanatın çocukların problem çözme ve analiz yeteneğini geliştirmeye yardımcı olacağını savunanlardan. Hatta kendi çabasıyla ortaya bir şey çıkardığını görüp de kendini iyi hissettiği zaman, sanatın, çocuğun kendine olan güvenini güçlendirme özelliği olduğunu vurguluyor. Görsel estetiğin değerini fark etmek ve yaratıcılığı öğrenmek, yeni neslin gelişimi için belki de pek çok şeyden daha önemli. *Northern Illinois Üniversitesi Sanat ve Tasarım Okulunun* başındaki isim olan **Dr. Kerry Freedman** da sanat eğitiminin çocuklara yorumlama, eleştirme ve görsel bilgiyi kullanmayı öğreteceğinin altını çiziyor. Bunları temel alarak seçimler yapmayı öğreneceklerini de sözlerine ekliyor (Karahana, 2017: 1. Paragraf).

Sanat çocuğun; kendi hislerini, fikirlerini, düşlerini, rüyalarını, merakını, sürprizlerini, problemlerini, korkularını, üzüntülerini, heyecanlarını, kızgınlığını, neşesini ve nefretini içermelidir.

Çocuğun;

- Kendi çevresini fark edebilmesine,
- Esnek bir kişilik geliştirebilmesine,
- Hayal gücünü kullanabilmesine ve yaratıcılığını geliştirebilmesine,
- Yenilikler yapabilmesine,
- Yeni durumlara uyum sağlayabilmesine,
- Hoşlandığı ve hoşlanmadığı bazı durumları tanımlayabilmesine
- Kendini ifade edebilmeyi öğrenmesine,
- Kendine olan güveninin artmasında etkin rol oynayacaktır (Eraslan, Tarih Yok: 1. Paragraf).

Sanat da çocuk gibi değişen ve her gün daha da ilerleyen, büyüyen bir olgudur. Çocuğun yaptığı sanatsal oluşumlar onun duygularını anlatmaktadır.

Sanat eğitimi alan çocuğun olayları sorgulaması gelişir, kendini akıcı bir şekilde karşı tarafa aktarabilir, olaylara farklı açılardan bakıp farklı sonuçlara ulaşır çünkü sanat gelişimin en büyük parçasıdır.

Yaşamda karşılaşılan pek çok şeyi sanatla bağdaştırmak mümkündür. Bunu giysilerde, binalarda, tasarlanan tüm nesnelere fark etmek; bir sohbet esnasında anlatılan bir olayı hızlıca zihinde canlandırmak sanatla bağdaştırılabilir. Çocuk gelişiminde sanatın, oyunla birleşmiş ve istek bulmuş hali vardır. Çocuk resim yaparken aldığı zevk ona öğretilmemiş içgüdüsel olarak yerleşmiştir.

1.2. ÇOCUĞUN GÖRME YETİSİNİN SANATLA İLİŞKİSİ

Görmek ve bakmak arasındaki fark bireyde sanat yolu ile oluşmaktadır. Ünlü ressam Matisse'e göre; "Sanatçı için yaratma, görme ile başlar. Görmek başlı başına yaratıcı bir olaydır ve gerçek bir çaba gerektirir" (Yolcu, 2004: 112). Çocuklar resimlerinde görme becerisini büyük-küçük, uzun-kısa gibi karşılaştırmaların resmedilmesiyle aktarmaktadırlar. Örneğin; bir çocuğun bulutları nesnelere benzetmesi sanatsal olarak görme ve düşünme yetisinin iyi olduğunun göstergesi olarak kabul edilmektedir.

İlkokul çağındaki bir çocuğa 'bunun resmini yapın' dediği zaman çocuk gördüğünü resmetmez. Örneğin; bir balık çizmesi istendiği zaman onu kendine göre şekillendirir, hayal dünyasında balığı nereye koyduysa oraya çizer. Gördüklerini hayal dünyası ile birleştirip aktarmaları bu tarz betimlemelerle olmaktadır. Sanatsal gelişimin eğitimle desteklenmesi çocuğu düşünce ve görme açısından daha ileri seviyeye getirmektedir.

1.3. ÇOCUĞUN HAYAL DÜNYASININ SANATLA İLİŞKİSİ

Hayal kurmak çocuğun hayatının her anında önemlidir. Onun yaratıcılığını arttırmasını, harekete geçmesini, farklı düşüncelere sahip olmasını sağlar. Resim sanatı çocuğun hayal dünyasını geliştirmektedir.

Gerçeğin dışında tamamen hayal dünyalarını resimlerine aktarabilmektedirler. Hayal dünyasını müdahalesiz aktarması Çocuğun üretkenliğini arttırmaktadır. Hayal dünyasını kullanan çocuk diğer çocuklarla aynı konu çerçevesinde aynı resmi yapmaz. Hayal dünyası çocuğun psikolojisini de yansıtmaktadır. Örneğin; bir çocuk yoksulluk içinde yaşıyor ve lüks yerler düşlüyorsa resmini o şekilde ortaya koymaktadır. Çünkü çocuklar resim yaparken planlamadan akıllarındaki ve hayal dünyalarındaki görüntüyü kâğıda aktarmaya çalışırlar.

Uzmanlar, çocuk ve gençlerin yetişme sürecinde, sayısal ağırlıklı, beynin sol yarım küresini çalıştıran derslerin, yaratıcılığın gelişimine yeterli olmadığını; beynin sağ yarım küresini aktive eden, sözel olmayan somut, sezgisel düşünce biçimlerine de muhakkak yer verilmesini önermektedirler. Bilirsiniz, uzmanlar resim analizi yaparak 4-5-6 yaş çocuklarının iç dünyasını okumaktadırlar. Aynı ortamda bile yaşasalar, iki çocuğun algı dünyası farklılık gösterdiğinden, düşünce ve duyguları farklı olacaktır. Uzmanlar çocukların iç dünyasını desenlerinden okumaktadırlar. Figürler arasında ki iletişim, kağıdın yatay yada dikey kullanımı, desenlerin hangilerininin kağıdın hangi köşesinde yer aldığı; çocuğun dile getiremediği iç dünyasının yansımalarıdır (Ören, 2016: 6. Paragraf).

1.4. ÇOCUK RESMİ EĞİTİMİ

Sanat eğitimi kişiye estetik kaygıları ekler. Sanat eğitimi alan kişinin, sanatçı olması değil yaratıcılığını duygusal yönde aktarması amaçlanır. Sanat dersleri sadece sanat eğitimi ile sınırlı kalmaz

Çocuk, doğa ile insanlar arasındaki ilişkileri tanır, yaşamın zenginliklerini görür ve öğrenir. Sanat etkinlikleri süresince bu tür etkileşimler, özgün ve özgür düşünce kazanımlarıyla çocuğun, gelecekteki entelektüel gelişimine de olanak sağlayacaktır (Artut, 2007: 2).

Çocuk ve sanat arasındaki ilişki ilgi çekici, değişen, büyüyen ve sürekliliği olan, çağdaş, yaratıcı eğitim anlayışı içinde önemli bir unsurdur. Çizme, boyama, yırtma, yeniden oluşturma gibi sanatsal etkinlikler süreç içinde karmaşık bir özelliğe sahip olup,

çocuk bu karmaşıklığı kendine göre düzenler ve uygulamaya koyulur. Bu tür etkinliklerin sonucunda çocuğun çözüme ulaştırdığı karmaşıklığı, kattığı yorumları, onu tanımaya ve duygularını görmeye yardımcı olmaktadır.

Rothko'nun gözünde, bir çocuğun dışavurumculuğu kırılmalıdır. Resim öğretmenleri mutlak değişkenleri olan bir proje verdiklerinde veya teknik mükemmellik vurgusu yaptıklarında bu doğal yaratıcılık hızla boyun eğmeye dönüşebilir. "Birinin çizim yapmayla başlaması zaten akademiktir," şeklinde açıklar Rothko. "Bizler renkle başlarız" (Sofu, 2018: 6. Paragraf).

Sanat eğitiminin amacı kişideki keşfedilmemiş yetenekleri ortaya çıkarmaktan ziyade, onun iç dünyasını açabilmek, estetik anlayışını ortaya çıkarmak, duygularını harekete geçirmek, beynin sanatsal işlevini kullanmasını sağlamaktır.

Çocuk sanatının önemli özelliklerinden bazıları ise şunlardır; sanat, çocukların doğal halleriyle beraber kendiliğinden gelişir. Sanat derslerinde sonuçtan daha önemlisi, sanatın icra edildiği süre içinde yaşadığı mutluluk ve yaratıcılığının ona kattıklarıdır. Sanat derslerinde çocuğun kendini özgürce aktarabilmesi için malzeme sınırlandırılmamalıdır.

Çocuk resimleri önemli birer sanat eseri olarak değerlendirilebilir. Sanat eğitimcilerinin göz ardı etmemesi gerekenlerin başında her çocuğun aynı kapasiteye sahip olmadığı gibi seviyelerinin de farklı olduğu gelir. Resim eğitimi verilen çocuklara, önceden çizilmiş resimleri yaptırmamak, konu sınırlaması yapmamak, yaratıcı düşünmeye teşvik etmek, resim ve yaratıcılık için uygun ortamı hazırlamak, malzemelerin nasıl kullanılabileceğini tanıtmak ancak malzeme sınırlandırması yapmamak, evde ebeveyn gözetiminde de benzer şartlarda resim yapabilmesini sağlamak çocuğun sanatsal gelişimi için çok önemlidir.

İKİNCİ BÖLÜM

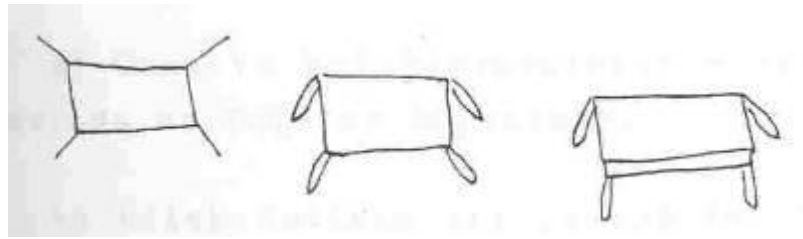
ÇOCUK RESİMLERİNİN ÖZELLİKLERİ VE DÖNEMLERİ

Tüm çocuklar, çevresel ve kültürel koşulların ayrımları dışında tüm dünyada aynı özellikte resimler yaparlar. Bu, onların çizgilerle, renklerle konuştukları ortak dilleridir. Evrensel özellikler olarak görebileceğimiz bu özellikler, çocuğun sadece çizgisel gelişim özelliklerinden kaynaklanmamaktadır. Yetişkinlerin küçük bir örneği (minyatürü) olarak göremeyeceğimiz çocuklar, yetişkinlerden çok farklı düşünürler ve bu düşüncelerini çok farklı biçimde anlatırlar (Yolcu, 2004: 144).

2-12 yaş aralığında çocuk resimlerinin anlatım dilleri yerine geçmesini sağlayacak özellikler şunlardır; düzleme özelliği, tamamlama ve saydamlık özelliği, boy hiyerarşisi özelliği, oran-orantı özelliği, espri özelliği.

2.1. DÜZLEME ÖZELLİĞİ

Genelde 5 ve 7 yaş aralığında görülen düzleme özelliği, mekân kavramının başlangıcını oluşturur. Çocuk yaptığı resmi, yüzeye uyumlu şekilde yapmaya çalışır. Resmettiği şeyi görüldüğü gibi değil, kendince görünmesi gerektiğini düşündüğü şekilde aktarır. Yani resimlere derinlik katmadan, “yüzey düz ise resim de düz yapılmalıdır.” düşüncesi hakimdir (Artut, 2007: 53).

Resim 1. Masanın farklı bakış açılarından çizilmesi
<http://www.tulaycellek.com/gorsel/go1.jpg>

12 yaşına kadar görülebilen bu aktarım perspektifin kavranmasıyla normale dönüşür. Resimlerini birkaç bakış açısıyla resmederler. Örneğin; (Resim 1) bir masa çizdikleri zaman masanın hem üstten hem yanlardan görüntüsünü bir düzlem üzerine yerleştirirler.

2.2. TAMAMLAMA VE SAYDAMLIK ÖZELLİĞİ

Özellikle aynı yaştaki çocuklar çizimlerinde resmin konusunu oluşturan öğelere kendi bakış açıları ile bakarlar. Nesnelere, gördükleri gibi değil, bildikleri ve hayal ettikleri gibi çizerler. Örneğin; bahçesi olan bir ev yaptırılınca, çocuk hayalindeki bahçeli evi yapmaya başlar, köpek kulübesi, çiçekler ağaçlar, dere ve oynayan çocuklar yer alır. Onların bu özellikleri “saydamlık özelliği” dir.

Resim 2. Ev ve bahçesi

<http://iblog.milliyet.com.tr/imgroot/blogv7/Blog333/2011/09/11/36/41471-3-4-7324b.jpg>

Saydamlık özelliği bağlamında çocuk her şeyi olduğu gibi aktarma düşüncesinin resimdeki yansıması olarak, her şeyi bazen çok şeffaf bir şekilde aktarabilir. Ağacı kökleriyle, balığı kılçığıyla, iki gözü başla ya da dişleri ağızla bütünleyen ve bunları resim yüzeyinde tamamlamaya çalışan çocuk, bu düşüncelerini tamamen saydam olarak aktarmaktadır. Bu tür resimler aynı zamanda “röntgen resimler” olarak da isimlendirilir (Yolcu, 2004: 146).

2.3. BOY HİYERARŞİSİ ÖZELLİĞİ

Çocukların önem verdiği, sevdiği ve değerli kişilerin veya varlıkların, diğerlerine nazaran daha büyük ve resmin merkez noktasına yerleştirilmesi, ayrıntılı bir biçimde aktarılması “boy hiyerarşisi” özelliği olarak tanımlanabilir. Böyle bir anlatımda, çocuklardaki oran ve ölçü becerilerinin eksikliği akla gelse bile, bu daha çok, önemseme yada çocuğun düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Hatta birini diğerine göre daha büyük çizmesinin yanında, daha özenle çizmesi ve çizilen şey bir insan ise elbiselerini daha farklı boyaması, ona verdiği önemi gösterme ve diğerlerinden ayırma isteğinden kaynaklanmaktadır. Buna karşılık, aynı düşüncelerle sevmediği,

önemsemediği hatta nefret ettiği şeyleri ise, küçük çizdiği kadar, resim yüzeyinin önemsiz kısımlarına (kenarlara, köşelere) özensiz biçimde de çizerler. Bu nedenle bu özelliğine ayrıca “önemseme özelliği” de denebilir (Yolcu, 2004: 146-147).

Resim 3. Boy hiyerarşisi özelliğine ait bir resim
http://3.bp.blogspot.com/-HuWv8cY1Jv4/T0IWZ3isF0I/AAAAAAAAAEE/CTLe92iqRew/s1600/UNTITLED_4.JPG

2.4. ORAN- ORANTI ÖZELLİĞİ

Çocuk resimlerindeki özelliklerden bir diğeri ise oran ve ölçü yaklaşımlarıdır. Okul öncesi dönem çocuklarının (4 yaşından itibaren) ölçü ve oran konusunda kavram olarak belli bir düzeyde mantığa sahip olmalarına rağmen, resimlerinde ölçü ve oranlamanın başarılamadığı görülmektedir (Yolcu, 2004: 148). Örneğin; bir araba resmi çizilirken insanları arabadan çok büyük çizebilirler. İçine sığdırmaları söz konusu değildir çünkü ‘araba insandan küçüktür’ diyerek düz mantıkta hareket ederler. Bir diğere örnek de aile bireylerini resmederken yaşlarına göre boylarının çizilmesidir. Babanın boyu kısa olsa bile evde en büyük o ise en uzun o çizilir.

2.5. ESPRİ ÖZELLİĞİ

Çocuk resminin bir diğere özelliği olan espri özelliği sayesinde resme oyun karakteri veren çocuk, çiçeğe, Güneş’e ya da Ay’a insan yüzü karakteri ekleyerek resmine esprili bir anlam yükler. Bu durum, çocuğun engin hayal gücü ve espri

duygusundan kaynaklanır. Bu anlatıma, zaman zaman yetişkinlerin de katkı sağlaması (Ay Dede kavramı gibi) çocuğun daha rahat böyle bir anlatıma yönelmesine yardımcı olur (Yolcu, 2004: 148-149).

2.6. ÇOCUK TIPLERİ

Çocuk için sanat, sade bir anlatım yoludur. Sanat açısından hiçbir çocuk bir diğeriyle benzerlik göstermez. Her biri büyüme, anlayış ve algı açısından farklıdır, çevresini farklı çözümler. Çevresel birçok etkenin de rol alabileceği bu tip özellikler şunlardır; yapıcı tipler, görücü tipler, karışık tipler (Yolcu, 2004: 142).

2.6.1. Yapıcı Tipteki Çocuklar

Yapıcı tip çocukları, bütünü oluşturan parçaları fark ederler. Çizimlerinde, parçaları ekleyerek bir bütün oluştururlar. Mesela bir insan figüründe baş, gövde, kollar, bacaklar gibi organlar vücudun neresine takılı olduğu ve ayrı birer organ olduğu bellidir. Bu nedenle bu tip çocuklara, inşacı tipler de denir (Yolcu, 2004: 142).

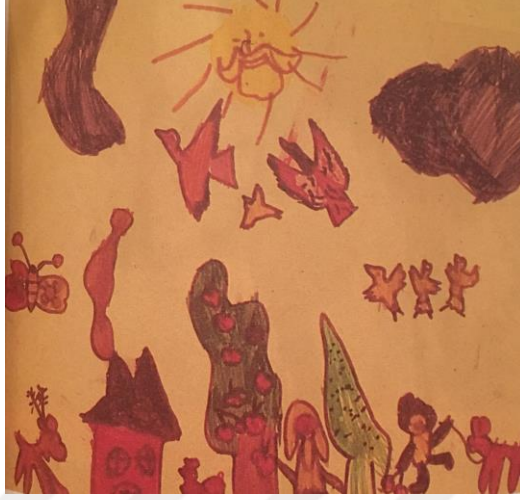

Resim 4. Yapıcı tip çocuğun resmi (Yolcu, 2004: 142)

2.6 2. Görücü (İzlenimci) Tipteki Çocuklar

Yapıcı tip çocuklarının tersine bu tipteki çocuklar, nesnelere bütün olarak düşünürler. Nesnelere kendilerinde oluşturduğu ilk izlenimleri anlatmak ve aktarmak isterler. Bu nedenle de bu tip çocuklara, bütünleyici ya da görücü tip de denir.

Resimlerindeki nesnelere kontur çizgisini kullanırlar. Ayrıntıları lekeler ile gösterirler. Bu tipteki çocuklar, iki boyutlu (yüzeysel), renkli çalışmalarda daha istekli ve daha başarılı oldukları gözlenmiştir (Yolcu, 2004: 142-143).

Resim 5. Görücü tip çocuğunun resmi (Yolcu, 2004: 142)

2.6.3. Karışık (Birleştirici) Tipteki Çocuklar

Yapıcı ve izlenimci tip özelliklerini taşıyan tiplerdir. Bu tipteki çocukların belirgin özelliklerinden biri cetvel, pergeli gibi çizim araçlarından yararlanmaları ve aşırı denilebilecek bir düzenlilik içinde olmalarıdır (Yolcu, 2004: 143).

Resim 6. Karışık tip çocuğunun bir resmi (Yolcu, 2004: 143)

Son söz olarak şunu söylemek gerekir ki, bu tiplerden herhangi biri diğerinden daha nitelikli ya da niteliksiz değildir. Her bir tipte yer alan çocuklar, diğer tipten, niteliksel bir farkla değil, dış dünyayı algılama ve bunun sonucu olarak da kendilerini ifade etme özellikleriyle birbirlerinden ayrılırlar (Yolcu, 2004: 144).

2.7. ÇOCUĞUN GELİŞİM DÖNEMLERİ

Çocuk gelişiminde sanat oluşumunun ilk dönemi, çizgilerle başlar. Çizgi veya karalamalar; yeni keşifler, yeni malzeme ve düşüncelerle denemelerin genel bir evresini tanımlar. Tarih öncesi dönemden itibaren ilk çizgiler bütün sanatsal tanımların temelini oluşturur. Tüm çocuklar kalem boya gibi malzemelerle herhangi bir yüzeyde leke bırakmaktan ve çizmekten büyük zevk alırlar. Özel bir istek ve odak gerektirmeyen bu hareketler, çocuğun sanat ile ilk karşılaşmasıdır.

Çocuğun fiziksel ve zihinsel gelişimine paralel olarak sanatsal gelişimi de meydana gelir. Çocuğun ilk zamanlar yaptığı karalamalar ergenlik dönemine kadar düzene girerek devam eder. Büyüdükçe daha ayrıntıya girerler. Gelişim evrelerinde bazı özellikler dikkat çekmektedir.

Lowenfeld, çocuğun çizgisel gelişim basamaklarını aşağıdaki şekilde gruplandırmıştır:

- Karalama Dönemi 2-4 Yaş (Scribbling)
- Şema Öncesi Dönem 4-7 Yaş (Preschematic)
- Şematik Dönem 7-9 Yaş (Schematic)
- Gerçekçilik Dönemi 9-12 Yaş (Realism)
- Doğalcılık Dönemi 12-14 Yaş (Pseudo – Naturalistic) (Artut, 2004: 195).

2.7.1. Karalama Dönemi (2-4 Yaş)

Bir yaşından sonra artık kendi çabası ile yürümeye ve ayakta durmaya çabalar. Hatta kendi kendine oturup kalkabilen çocuk, ikinci yaşın başlarından itibaren koşma, zıplama, geri geri yürüme, merdiven çıkma gibi diğer hareket becerilerini geliştirmeye çalışır ve buna bağlı olarak itme, çekme, dengede durma, eşya taşıma gibi becerileri de kazanmaya başlar (Yolcu, 2004: 150).

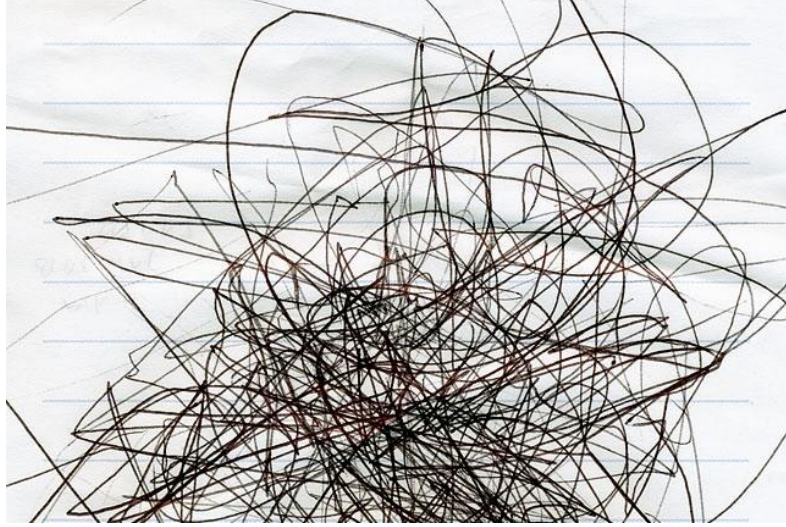
Resim 7. Karalama Dönemi

<https://yetenekvegitim.com/wp-content/uploads/2018/12/karalama-1.png>

Karalamalar başlarda bilinçli değil, el hareketleri ile ortaya çıkmaktadır. İlk önce kol daha sonra bilek hareketiyle meydana gelmektedir. Çocuk kâğıda çizdiği resimleri oyun olarak görmektedir. Çizgileri tam bir beceriye dönüştürene kadar tekrarlamaktadır. Resimler zamanla çocukta zevk haline gelmektedir.

Düzenli çizgiler çizen bir çocuk zekâ ve el koordinasyonunu orantılamaya başlamıştır. Çizdiği çizgilerin kol hareketleri ile bir bağlantısı olduğunu artık kavramıştır. Artık çocuk çizgilerini istediği yönde çizmeye başlar.

Henüz yeni konuşmaya başlayan çocuğun yarım yamalak, ne dediği tam olarak anlaşılmayan peltek ve sevimli konuşmalarındaki sözcükler ne ise, karalama döneminde çiziktirdiği ve bir biçime ya da nesneye dönüşmeyen bu çizgileri de odur. O nedenle bu karalamaların herhangi bir nesnel gerçeği yansıtmıyor olması tümenden anlamsız olduğu anlamına kesinlikle gelmez (Yolcu, 2004: 150).

Resim 8. İlk Yaş Karalaması

<https://www.psikolojiportali.com/wp-content/uploads/2015/02/karalama.jpg>

“Linderman’a (1997) göre, çocukların tüm bu çizgisel aktiviteleri, kendi içinde farklı gelişim basamaklarını oluşturur. Bunlar;

- 1- İsimlendirilen Karalamalar: Çizgiler üstünlüktür. Geniş omuz hareketleri ile çizimler yaparlar.
- 2- Kontrollü Karalamalar: Kontrollü çizgiler çocuklarda motor gelişimi ile gerçekleşir. Yani çocuklar, kol hareketi ile çizgiler (en, boy, diyagonal, dairesel) arasındaki bağlantıyı fark ederler.
- 3- İsimlendirilen Karalamalar: Çocuklar, karalama çizimlerini bir nesne ya da obje olarak betimlemeye başlarlar. Çocukların bu şekildeki betimlemeleri önemli bir gelişmedir. Bu, onların şekiller ile ifade edip düşünmeye başladıklarını gösterir. Artık bir hikâyesi olan karalamalar yapmaktadır (Artut, 2004: 30).

1. Karalama		Nokta vuruşlar
2. Karalama		Tek dikey çizgi
3. Karalama		Tek yatay çizgi
4. Karalama		Tek sağa sola yatay çizgi
5. Karalama		Tek kavisli çizgi
6. Karalama		Çok sayıda dikey çizgi
7. Karalama		Çok sayıda yatay çizgiler
8. Karalama		Çok sayıda çapraz çizgiler
9. Karalama		Çok sayıda eğri çizgiler
10. Karalama		Yarım eğri çizgi
11. Karalama		Eğri, bükük kapalı çizgi
12. Karalama		Zig zag veya dalgalı çizgi
13. Karalama		Tek ilmik çizgi
14. Karalama		Çok sayıda ilmik çizgi
15. Karalama		Spiral çizgi
16. Karalama		Üst üste binmiş dolgu çember çizgiler
17. Karalama		Üst üste binmiş çember çizgiler
18. Karalama		Ayrık dairesel çizgiler
19. Karalama		Tek kesilmiş çember
20. Karalama		Hatalı çember

Resim 9. Kellogg'un karalama örnekleri
<http://4.bp.blogspot.com/-41uqBS1onqU/T2CfR7p8trI/AAAAAAAAABF4/U43Akzmt2Dc/s1600/Resim1.png>

Pek çok araştırmacıya göre bu karalamalar, amaçsız ve eşgüdümsüz hareketler değildir. Tersine örüntülerin (desenlerin) farkında olduğunu ve göz-el eşgüdümünün giderek arttığını gösterir. Yıllarca araştırma amacıyla 8000 kadar çocuğun toplanan resimlerini inceleyen Rhoda Kellogg, Çocukların Sanatını Çözümleme (Analyzing Children's Art) adlı yapıtında 20 temel karalama türünden söz eder. Kellogg'a göre, tek çizgi ya da çok çizgilerden oluşan bu karalama tekniklerinde temel ilke, göz kontrolü

olsun ya da olmasın kendiliğinden yapılan bir hareketin ürünü olmalarıdır (Yavuzer, 1992, s. 34-35).

“Çocuğun kişisel gelişimi ile alakalı özellikleri Cyril Burt (Steveni, 1968) aşağıdaki şekli ile belirlemiştir. Buna göre:

1. 2,5 ve 3 yaş grubundaki çocukların çizgisel özellikleri:

- İfadesiz çizgiler, omuzdan hareketli, etkili, saat yönünde, sağdan sola çizimler
- Bir amacı olan bilerek çizilen çizgiler ve düzensiz fakat dikkat odaklı çizimler
- Taklit edici çizimler, bilek hareketleri kol hareketleri ile yer değiştirmiştir. Ayrıca parmak hareketleri de bilek hareketleri ile yer değiştirmiştir.
- Çizgilerde belirginlik ve bir nesnenin parçalarını bütünleştirip birleştirmeyi araştırır ve bir üst basamağa geçiş özelliklerini gösterir.
- Özellikle pastel boya kullanımında uzun çizgiler halinde çizim, büyükçe lekeler şeklinde de boyamalar görülür.
- Denetimsiz, kısa süreli, doğal boyamalar.

2. 4 yaş grubundaki çocukların çizgisel özellikleri:

- Görsel kontrol gelişmiştir. Bir insan şeklinde, ayaklar sadece çizgi, gözler ise birer nokta şeklindedir. Eller, kulaklar, saçlar ve ağız-diş belirgin bir şekilde görülür.
- Baş çiziminde genelde yuvarlak şekiller kullanılır.
- Çocuk vücut oluşturmak için ikinci yuvarlağı beden olarak, iki çizgiyi de kol ve bacak olarak kullanır.
- Parçadan bütüne bir birleşim oluşturamama güçlüğü çekildiğinden çocuk aynı çabayı sürekli denemez.
- Renk kavramı yoktur, renkleri kısa fırça darbeleriyle kullanırlar” (Artut, 2002: 213-214).

Aşağıda (Linderman, 1997) resmin elemanlarından bazılarının çizimlerine ilişkin genel, ortak özellikler tanımlanmıştır.

A- Çizgi: Okul öncesi çocukları uzun-kısa, kalın-ince, açık-koyu, düz-kırık, düz-eğri çizgileri tanıyıp çizebilirler (Artut, 2007: 6). Karalama dönemi; çocuğun kas gelişimine, zekâsına, genel sağlık durumuna ve pratik yapmaya ayrılan zamana bağlı olarak birkaç gün, hafta veya ay sürebilir. Zamanla çizgiler daha çok kontrollü hal alır, daha çok belirli bir amaçla ve ritmik olarak gelişir. En sonunda, çocuklar çoğu çizgilerini büyük dairesel şekillere dönüştürme eğilimine girer ve çizgilerini tarayıcı, dalgalı daha ince veya kalın olacak şekilde değiştirmeyi öğrenirler (Artut, 2002: 210). “Hem Luquet hem de Piaget, bu ilk dönem karalamalarını yalnızca oyun ve alıştırma olarak görmüşlerdir (Piaget ve Inhelder: 1969) Arnheim (1956) da benzer bir görüşü benimseyerek, bu ilk karalamaların’ temsiller’ değil büyük ölçüde ‘motor itkilerin’ ağır bastığı ‘sunuş’lar olduğunu ileri sürmüştür” (Yavuzer, 1992: 32).

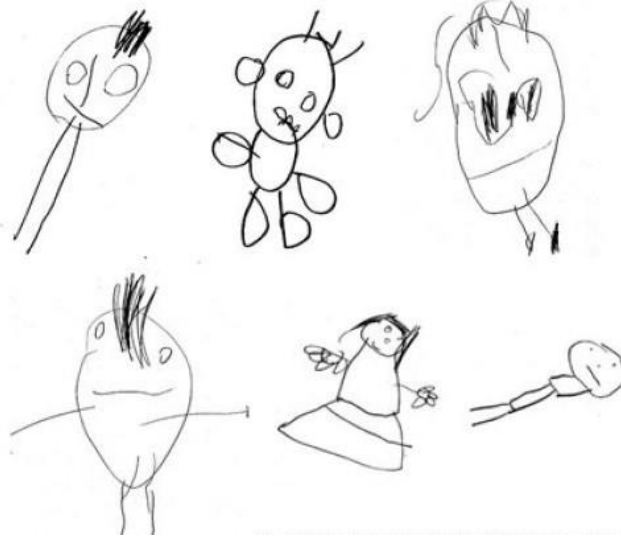
B- Şekil: Özellikle (5 yaş) bazı çizimler zor olmasına rağmen kare, dikdörtgen, oval, üçgen ve eşkenar dörtgen gibi birçok şekil tanıyabilirler. Aynı zamanda bu şekillerdeki büyüklük-küçüklük, azlık-çokluk, gibi birçok farkı da ayırt edebilir, nesne ve insan sembollerini oluşturan geometrik şekilleri ve yapıları tanımlayabilirler. Geometrik şekiller ilk denemelerde daha çok, baş ve gözler, dudaklar, eller ve ayaklar için daireler. Kollar ve bacaklar için de çizgileri kullanırlar. Bu arada kendileri için önemli ve anlamlı olan bölümleri alır, bazen abartır, önemsiz kısımları ise atarlar. Diğer bölümlerin nasıl birleştiğini-ilişkili olduğunu fark ederek figürler ve vücudun bölümleri arasındaki ayrıntıları kavramayı öğrenebilirler (Artut, 2007: 56).

C- Boşluk: Görsel anlamda çocuklar, bir seferde nesneyi görebilirler, onları üst üste binmiş gibi görmezler. Uzunluğu görürler, mesafeyi bilirler, fakat henüz 3 boyutlu boşluğu tanımlayamazlar. Boşlukla (uzayla) ilişkileri daha çok boşluğun çizgisel kavramlarına bağlı olma hissidir. Bazen bütün nesnelere yatay, ana bir çizginin üzerine rastgele yerleştirilmiş olup şekiller aşağıda, yukarıda, altta üstte gibi ilgisiz yerlerde bulunabilirler (Artut, 2007: 56).

D- Renk: Renkleri tanıyabilir ve onları adlandırabilirler. Mat-canlı, açık-koyu, soğuk-sıcak renkler arasındaki farkı anlayabilirler. Karışık renklerden oluşan yeni renkleri görünce büyük zevk alırlar. Renkleri seçerken nesnelere gerçek renklerini

kullanmazlar. Renk kullanımlarında duygusal etkiler hâkimdir. Boyama etkinliklerinden çok hoşlanırlar. İlk boyama deneyimleri kısa süreli ve düzensizdir. Boyamalar genellikle uzun şeritler halinde ve büyük izler şeklindedir. Çocuk renkleri kullanırken tamamen özgürdür. Genelde belirgin parlak olan renkleri kullanırlar (Artut, 2002: 214).

E- Karalama Döneminden Şema Öncesi Döneme Geçiş: Karalama evresinin sonlarına doğru insan figürünü basit ve zayıf bir şekilde çizerler. 3 yaşındaki çocuklar genelde adam resmini bir kafa olarak çizer, çünkü bu yaştaki çocuğa en net görünen kısım kafadır. Gözler, burun ve ağız genellikle yüze yerleştirilecektir. Daire olarak çizilen yüzün içine yapılan bazı işaretler yüzdeki ayrıntıları, gözleri ve ağzı gösterebilir. Bu büyük kafalı çizimler, biçimsel açıdan yalındır ama yetişkinlere hem çok anlamlı hem de estetik olarak ilginç gelir (Yavuzer, 1992: 38).

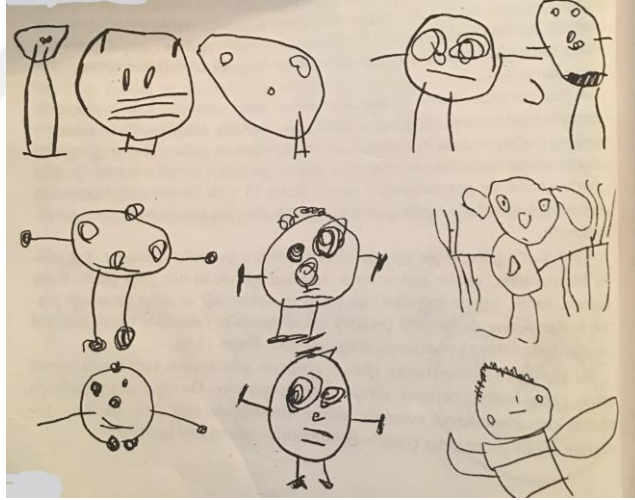
Resim 10. İribaş Figürler

<https://www.egitimpedia.com/wp-content/uploads/2014/09/izimler-e1409587229935-2.jpg>

Resim 11. Lowenfeld'in kitabından alınan ve yapraklarla oyunu yansıtan 4 yaş resmi (Yavuzer, 1992, s. 39)

4 yaş grubundaki çocuklar kollar ile bacakları temsil eden çizgileri kafaya ekleyerek çöp adamlar çizerler. Gardner (1980) çöp adamları, bacakları ifade eden ve aşağıya doğru çizilmiş iki uzantı, kolları ifade eden ve yanlara doğru çizilmiş iki uzantı olarak tanımlar ve ortadaki dairenin ise kafayı temsil edebileceği gibi gövde yerine de iki çizgi çizildiği görülebilir (Yavuzer, 1992: 39).

Resim 12. İnsan figürü 2 (Yavuzer,1992, s. 40)

Cyril Burt'e göre, 4 yaş çocuğu için insan figürü en ilgi çekici ve sevilen konudur. Baş yerine bir daire, gözler yerine noktalar, bacaklar yerine iki düz çizgi çizilir. Gövde için ikinci bir yuvarlağın eklendiği ve kollar yerinede iki çizgi çekildiği daha az gözlemlenebilir. Genellikle bacakların, kol ve gövdeden önce yansıtılması olağandır (Yavuzer, 1992: 39).

Genel olarak söylenebilir ki, çocuklar okula gitmeye başladıklarında karalama evresinin sonuna gelmişlerdir. Ancak gelişim hızının her çocuğa göre değiştiği de

unutulmamalıdır. Henüz ayrımlaşmanın (discrimination) yer almadığı karalama evresinde, üretici olma ile düşünme birbirine çok zayıf bağlarla bağlıdır (San, 1977: 147).

2.7.2. Şema Öncesi Dönem (4-7 Yaş)

Erken çocukluk döneminde çocuk, henüz duyuşsal bir varlıktır. Bu dönemde, pek çok sayıda şematik imgeler geliştiren çocukta, bu ön-kavramsal düşünme döneminde, henüz “tümü” ve “bir kaç” ayırım yoktur (Yolcu, 2004: 152).

Gesell, 4 yaşında çocuk için şu özellikleri belirlemektedir;

- Çocuk kalem ya da fırçayı yetişkinler gibi tutar.
- Dikkat odaklı ve titizlikle çalışır.
- Düşüncelerini etkin bir görüş ile kâğıda geçirir.
- Şekiller çizer, gelişigüzel harfe benzer şeyler yazar.
- Nesnelere az ayrıntılarla belirtmeye başlar.
- Cisimlerin boyutları ve mekânla olan bağlantıları zayıftır.
- Kendisi için dikkat çekici olan bazı ayrıntılar çok büyük olarak çizilir.
- Çocuk, insan figürü ve diğer şekilleri yatay yani yatar pozisyonda çizebilir.
- İlk kez kendini eleştirmeye başlar, eserleri kişisel değer kazanır (San, 1977: 96-97).

Dört yaşından itibaren çocuk, el ve parmak kaslarını kolaylıkla kullanabilmekte, bu becerisini kalem, makas ve fırça kullanımıyla göstermektedir. Canlı, simli, renkli, ilgi çekici, sürprizli artistik gereçlere büyük ilgi duyarlar. Büyük boy kâğıtlara kalın kalem, fırça ve parlak, fosforlu kalemler kullanarak resim yapmaktan zevk alırlar (Artut, 2007: 46).

Genelde, dört yaş civarında, çocuklar tahmin edilebilir şeyler çizmeye başlar. Yine de, kesin olarak bunların ne olduğu bilinemez. Ancak beş yaş civarında; insanlar, evler ya da ağaçlar tanınmaya başlanır ve resimlerine konu girmeye başlar.

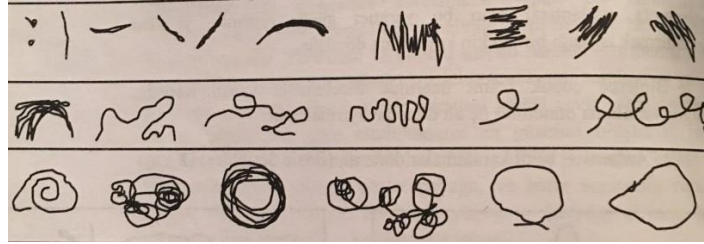
Bu dönemde beş yaşta ise şu iki özellik belirir; özellikle insan figürü için tek biçimde simgeleri tekrarlar, nesnelere kâğıdın alt kısmına yerleştirir. 5 yaşındaki çocukların geneli planlı resim yaparlar. Bu çocuklar neyin resmini yapmak istiyorsa önceden düşünüp öyle yaparlar.

Çocuk 6 yaşına yaklaştıkça oran orantı daha gerçeğe yakın olmaya başlar. Mekân kullanımı, nesne ve figürleri yerleştirmesinde ilerleme görülür. Ayrıntılı resim yapar, sayfaya dağıttığı resmi daha merkezi bir kısım veya resim yüzeyinin alt kısmına düzenli bir biçimde yerleştirir.

Freeman'a (1980) göre, çocukların 7 yaşına kadar nesnelere tek tek çizimleri, gerekli çizim ve düzenleme yeteneğinden yoksun olduklarını göstermektedir. Bayraktar ve Sayıl (1988), 5-7 yaş arasındaki çocukların derinlik çizimlerdeki başarısızlığı, sadece geleneksel görüşün zihinsel gerçekçilik kavramıyla açıklamanın yeterli olmadığını vurgulamaktadır. Koşullar gördüklerini çizimleri gerektiğini anlatır duruma getirildiğinde başarıları artmaktadır (Yavuzer, 1992: 45).

2.7.2.1. Şema Öncesi Dönemde Çizgi

Bu dönemde dairesel ve uzunlamasına çizgilerin düzenli olmaya başladığı görülür. 5-6 yaşlarında çocuk kendi duygu ve düşüncelerini ortaya koyacak adımlar atar. En sevdiği konu, insan resmi yapmaktır. 5 yaş çocuklarının genelde hepsi bir kafa ve bir gövde çizerler. Kafada gözler, bir burun ve bir ağız olur, kollar ve bacaklar ise artık gövdeden çıkar. Burt'e göre bu yaşta insan figürü oldukça doğru olarak çizilir, ancak bu, taslak biçiminde simgesel bir şemadır (Yavuzer, 1992: 42).

Resim 13. Kellogg'un belirlediği karalama örnekleri (Kırıçoğlu'ndan 1991 akt. Yavuzer, 1992) (Yolcu, 2004: 152)

2.7.2.2. Şema Öncesi Dönem Resminde Saydamlık (Röntgen Resim)

Çocuk, içi görülmeyen şeyleri aktarmak için bir yöntem kullanır. Bir objenin içinde veya arkasında bulunan ve görünmeyen şeyleri görüyormuş gibi çizer. Bir evi çizerken aynı zamanda içine insanları koltukları odaları da çizer. Böylece resmini saydamlaştırır.

Resim 14. Saydam resimler (Yavuzer, 1992: 46)

Bu yaş grubu çocukları iki boyutlu düzlem üzerine üçüncü boyutu kendi anlatımlarıyla getirirler. Bu aslında görüneni değil bilineni aktarma isteğinden ortaya çıkmaktadır.

2.7.2.3. Şema Öncesi Dönemde Renk

Çocuk 4-5 yaşlarına kadar rengi gelişigüzel kullanır. Üç ana rengin adlarının kavranması da 4 ile 5 yaşlarına denk gelmektedir. Karalama aşamasında rengi önemsemeyen ve kullanmayan çocuk, 4-5 yaşlarından sonra parlak ve açık renklerden başlar ve artık tüm renkleri resminde kullanmaya başlar. Özgürce tüm renkleri uygulayabilirler. Gerçek renklerden ziyade hangi renkler hoşuna gidiyorsa o renkleri kullanırlar.

Bir araştırmada (Marshall; 1954) yetişkin şizofrenler ile normal beş yaşındaki çocuklar karşılaştırılmış ve iki grup arasındaki renk kullanımlarının birbirine çok fazla benzediği görülmüştür (Yavuzer, 1992: 48).

Bazı çocuklar tüm kâğıtta tek renk kullanmak isterken bazı çocuklar ise tüm renkleri kullanmak ister. Örneğin; sevdiği kişileri sevdiği renkleri kullanarak resmeder ve daha da süslemek için tüm renkleri kullanabilirler.

Araştırmalarına dayalı olarak uzmanların yaptıkları açıklamalara göre kırmızı rengi çok sık kullanan ya da tüm sayfayı kırmızıya boyayan çocuklar, açıklamak istedikleri duyguları hakkında ipucu vermektedirler. Bu çocuklar bazen saldırgan ve iddiacı davranışlarıyla karakterize olmaktadır (Yavuzer, 1992: 52).

İlk olarak sıcak renkleri ve bunların türevlerini öğrenen çocuk, 4 yaşından itibaren de soğuk renkleri tanır ve adlandırabilir. En son algılanan renk mor renktir. Bu durum, oldukça da normaldir. Çünkü şiddeti yüksek sıcak renkler (kırmızı, turuncu ve sarı), gözü birinci derecede etkileyen renklerdir. İlk yaşlardaki sıcak renge yönelik, ilkel toplumlarda veya renk eğitimi almamış insanlarda da görülür (Yolcu, 2004: 161).

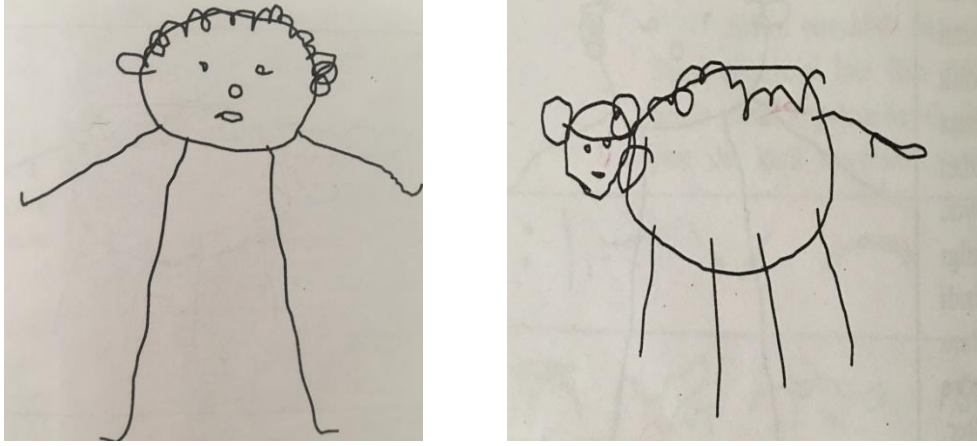
Renklendirme yaparken çocuğa yapılan müdahaleler çocuğun renk kullanımını etkilemektedir. 4-5 yaşlarındaki bir çocuk resminde, bilinenin dışında kendi dünyasını yansıtan renkler kullanması söz konusudur. Evler, arabalar, insan ve hayvan figürleri, elbiseler aynı düşüncelerle boyanırken, bitki resimlerinde yeşil kullanımı gerçeğe dönüktür. Bu durumun “yaprak yeşil olur, ağaç kökü ve gövdesi kahverengidir” gibi kalıp yargı oluşturan müdahalelerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

2.7.2.4. Şema Öncesi Dönemde İnsan Hayvan Figürleri

Kendi vücudunu tanıyan, evinde ailesi ile çokça zaman geçiren çocuk çizimlerinde en çok sevdiği insan figürüne yer verir. İnsan figürünün en baskın yönlerini çizimlerinde aktaran çocuğun bu çizimleri oldukça semboliktir. Kocaman bir baş ve baştan aşağı inen iki bacak ve yine baştan uzanan iki koldan oluşan çöp adam insan figürlerinde, gövde neredeyse hiç çizilmez.

İnsan figürü dışında tercih edilen bir diğer canlı ise hayvan figürleridir. Yakın çevresinde bulunan hayvanlara resimlerinde yer veren bu dönem çocukları hem kavram hem de bilinçlerindeki yetersizlikleri nedeniyle ayırmsamada başarısız olurlar.

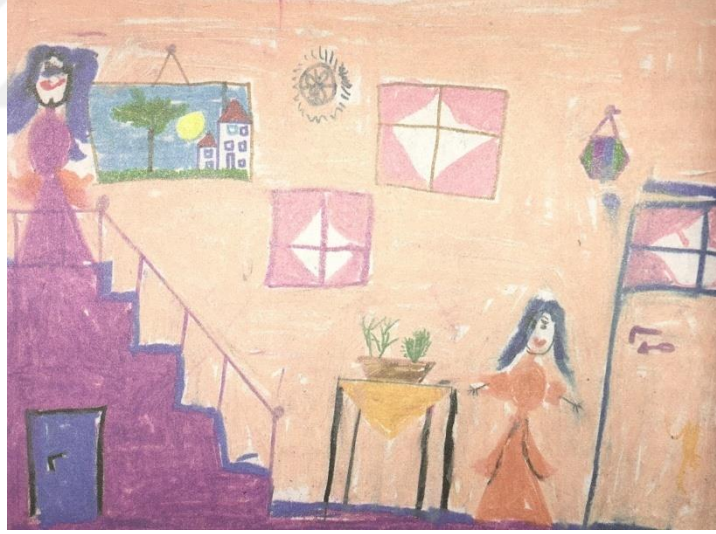
İnsan figüründeki sade ve sembolik yaklaşımları hayvan resimlerinde de görülür. Sözelimi, dört ayaklı, kulaklı, tüylü ve kuyruklu hayvanlar aynı biçimde ifade edilir; zaman zaman at, zaman zaman köpek ya da koyun olarak adlandırılır (Yavuzer, 1992: 154).

Resim 16. Şema öncesi dönemde hayvan resimleri (Yavuzer, 1992: 154)

2.7.2.5. Şema Öncesi Dönemde Perspektif ve Mekan Algısı

Resimlerinde evlerin, insanların, ağaçların bulunduğu bir yer çizgisi, bir de gökyüzü çizgisi görülür. Bazen yer çizgisi yerine çocuk, yüzeyin alt kısmını kullanır. Resimlerinde perspektif hala görülmez ve resimler hayal gücü ile ortaya çıkar.

Resim 17. Şema öncesi dönemde mekân algısı (Yavuzer,1992: 50)

Bu dönemin ilk yaşlarındaki çocukların resimlerinde insan, hayvan ve diğer nesnelere uçar gibi şurada burada yer alırken, 5 yaşından itibaren bunlar, resim yüzeyinin alt kenarına paralel çizilmiş bir çizgi üzerine oturtulur. Bu taban çizgisidir; yer çizgisidir. Bir düzlemden çok, derinliği olan bir yüzeyden çok çizgisel bir anlatımdır. Ancak, bu tür bir yaklaşımı, onun mekan kavramı konusunda önemli bir adım atmaya başladığını göstermektedir (Yolcu, 2004: 155).

Şema öncesi dönemde yaş gruplarına göre bazı özellikleri aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür.

4-5 yaş grubu için;

- Çizgilerinde sembolleri şemalara dönüştürüp olgunlaştırmıştır. Ev, ağaç ve insan resimleri sembollerle anlatılır.
- Mekân olgusu henüz tam anlamıyla gelişmediğinden eşyalar yüzeysel olarak yan ve arka kısımları ile resmedilmektedir.
- Bazı çizimlerde yatay çizgiler görülür.
- Perspektif henüz hiç oluşmamıştır. Plan yapmada gelişmeler hissedilir.
- Kontur çizgisi ile çizilmiş nesnelerin içini renklerle doldurabilirler.
- Parlak ve açık canlı renkleri kullanmayı severler.
- Boyama etkinliklerinde; yukarıdan aşağı, soldan sağa büyük fırça darbeleri şeklindedir.

5-7 yaş grubu için;

- Olaylar ve nesnelere arasında ilişki kurabilme tam olarak gelişmemiştir.
- Şematik dönemin birçok özelliği bu devrede görülür, çizimlerde perspektif etkileri genellikle görülmez.
- Çizimler gerçekçi olmasına rağmen yine de düşündüklerini çizmeye devam ederler.
- İnsan, eşya ve hayvan figürlerini tanımlarken gerçekçidir ve bunlara hareket verebilirler.
- Ana renkleri bilir, açık ve canlı renkler tercih edilir.

2.7.3. Şematik Dönem (7-9 YAŞ)

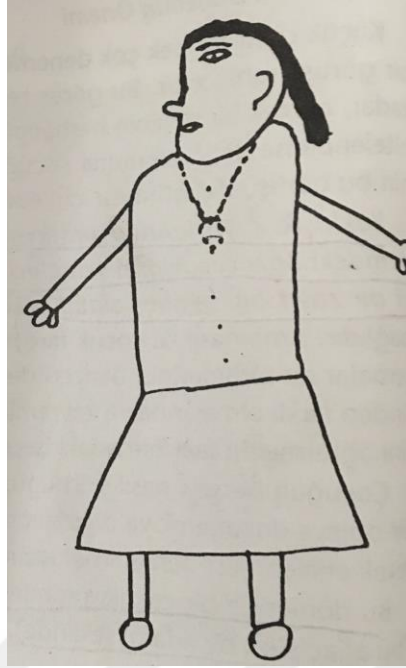
Bu dönemde çocukta bariz bir kavram gelişimi görülür. Kavram biçimleri netlik kazanmıştır. Çoğu zaman yaptığı insan figürü çizimlerinde geliştirdiği insan resmini sık sık tekrar etmeyi dener. Eğer birde yetişkinler tarafından onaylanmış ve beğenilmişse, bu tekrarlara daha çok yönelir. Sonuçta bu tekrarlar, resimlerinde değişmez bir form halini almaya başlar (Yolcu, 2004: 156).

2.7.3.1. Şematik Dönemde İnsan Şeması

Resimde sadece baş, gövde, kollar ve bacaklar olmamalı; gözler burun, ağız gibi organlara da yer verilmelidir. Ayrıca bu yaşta gözlerin burundan, burnun da ağızdan farklı çizilmesi, boyun ve saçların da olması beklenir. Bazı çizimler iki göz ve yan bir burun gibi semboller kapsayan ön yüz ve profilin karışımı olabilir. Bazı çizimler de profil yüz ve cepheden yapılmış bir beden çizimlerinden oluşabilir. Çizimler geometrik şekilleri de içerirler (Yavuzer, 1992: 56).

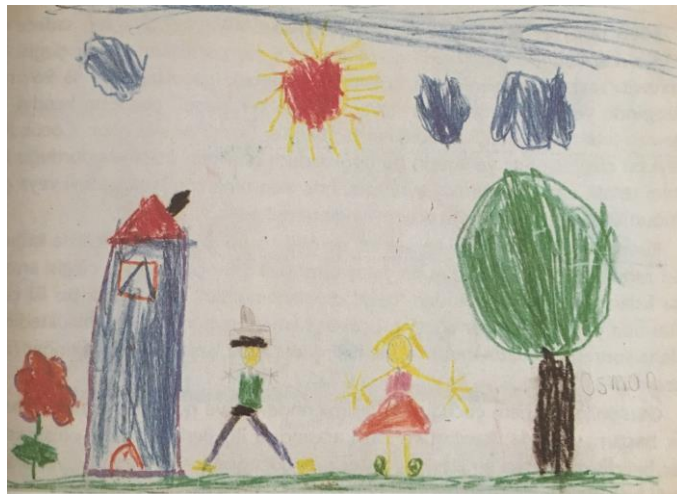
Resim 18. Şematik dönem insan 1 (Yavuzer, 1992: 56)

Resim 19. Şematik dönem insan 2 (Yavuzer, 1992: 56)

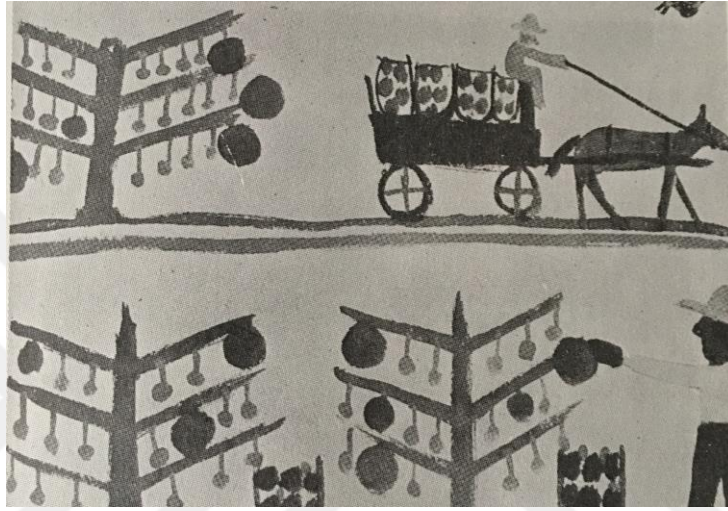
2.7.3.2. Şematik Dönemde Mekan Şeması

Çocuğun ilk kez yaşadığı çevrenin bir parçası olduğunu fark edince, resimlerinde “yer çizgisi” adı verilen çizginin kullanılmasıyla başlar. 6 yaşındaki çocuk bu yer çizgisini insanları ilgilendiren bütün etkinlikleri ve tüm nesnelere üzerine yerleştirmek için kullanır. Yer çizgisi, çocuğun kendisi ve çevresi arasındaki ilişkiyi kurduğunun bir belirtisi olarak ortaya çıkar. Resimlerde yer çizgisi ile beraber bir de gök çizgisi görülür.

Resim 20. Şematik dönemde mekân (Yavuzer, 1992: 57)

Meyvelerin hasat zamanı konulu resim'e baktığımızda (Resim 22), meyve bahçelerini temsil eden iki çizgi görülmektedir. Çocuk kendisini resmin alt kısmında, elmaların ağaçtan toplanışı sırasında göstermiştir. Kendi üzerindeki çizgi göktür, ikinci çizginin üzerindeki de, elma dolu bir at arabasını süren babasıdır. Bu resimde her şeyin bir fonksiyonu ve anlamı vardır. Çocuk "meyvelerin bir hasat zamanı vardır" demek istemektedir. Bu resim çocuğun kendisini ve çevresini nasıl anladığını gösteren en güzel örneklerden biridir (Yavuzer, 1992: 58-59).

Resim 21. Şematik dönem meyve hasatı (Yavuzer, 1992: 59)

Kuşbakışı çizilen resimlerde rastlanan cepheden ve profilden görünüm de bir başka tipik özellik olarak ortaya çıkmaktadır (Yavuzer, 1992: 61).

Resim 22. Şematik dönem yemek masası (Yavuzer, 1992: 61)

Şematik dönemin özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Dekoratif süsleme ve renk kullanımı mevcuttur, özel durumların haricinde genellikle canlı renkler tercih edilir.
- Teknoloji ve çözümlenmeye ilginin arttığı görülür.
- Çizim ve boyamada önemli figür ve nesnelerin abartılarak gösterilmesi, önemsizlerin ise küçülmesi hatta yok edildiği fark edilir.
- Resimde planlama – kompozisyon olgusu belirgindir.
- Mekan kavramı gelişmiştir.
- Resimdeki “ yer çizgisi “ sıklıkla görülen önemli bir ortak özelliktir.
- Resimlerinde bazen harfler ve simgeler görünür.
- İnsan figürleri yandan veya önden gösterilir.
- Figürlerde, cinsiyet ayrıntıları oldukça belirgindir (Artut, 2002: 222-223).

2.7.4. Gerçekçilik Dönemi (9-12 Yaş)

Bu dönemdeki çocuklar artık gerçekçidir. Ancak bu gerçekçilik gözle görülür değil akılcıdır. Yani, çocuk taklitçilikten çok bilgi verilen gerçekçiliği uygular. İnsan figürü çizerken anatomik yapısını ve kıyafetlerini özenle çizer. 6-8 yaşından itibaren

çocuk erkek-kız çizerken ayrımı çok net belli eder ve bunu yaptığı figürün cinsiyetine uygun kıyafetlerine yansıtır.

Hem biçim olarak hem de renk olarak gerçekliği öne çıkaran çocuğun resimsel ifadeleri, önceki dönemlerin şiirsel ve coşkulu anlatımlarından uzaklaşır. Yapraklar yeşil, ağaç kahverengi, çatı kırmızı, gökyüzü mavidir. İnsanların giydiği elbiseler, sadece cinsiyeti göstermekle kalmaz, ayrıntılarıyla da anlatılır (Yolcu, 2004: 157-158).

Çizgi, renk, mekan olgusu ve perspektif şu şekilde kullanılır; bu dönemde çizgilerin geometrikliği artık nesneyi tanımlamaya yetmez. Daha ayrıntılı çizgiler kullanmaya başlarlar. Bunun amacı da gerçeği yansıtmaktır. Renkler önceki yaş grubundaki gibi gelişigüzel kullanılmaz, artık ten rengini bulma kaygısı vardır. Yüzdeki her ayrıntının rengini belirtir, kıyafetteki ayrıntılı desenlerin renklerini de itina ile boyarlar. Kullanılan renkler gerçeği yansıtmayı amaçlamaktadır; bu yüzden kullanılan renkler uygun yerlerde kullanılır. Mekan olgusu bir önceki döneme göre gelişmiştir. Hava ile yer çizgisinden daha önemlisi artık içindeki nesnelere orantıdır. Perspektifi küçük-büyük, uzak-yakın, uzun-kısa gibi terimler ile kavramaya başlamışlardır.

Resim 23. Gerçeklik dönemi (Yavuzer, 1992: 65)

Gerçeklik döneminin özellikleri şu şekilde özetlenebilir;

- Ortam, nesnelere arasında bağ kurabilir, artık planlı başlangıçlar oldukça ilerlemiştir.
- Cinsiyet ayrımında başarılıdır. Ayrıca cinsiyet ayrımını oldukça başarılı aktarır.

- Perspektif etkileri görülür.
- Geometrik çizgilerden uzaklaşmıştır.
- Resimlerinde katı gerçekçilik egemendir.
- Yaptığı insan figürlerinde gelişim görülmektedir. Yapılan ayrıntılar ve cinsiyet belli etme en önemli gelişimlerdenidir.
- Renkleri gerçekçi kullanmaya başlamışlardır (Artut, 2002: 225).

2.7.5. Görünürde Doğalcılık Dönemi (12-14 Yaş)

Ergenliğin başlarına gelen bu dönemde çocuk yaşadığı ortamın gerçekçiliğinin artık farkındadır. Bu yüzden yapılan resimleri daha gerçeğe uygun yapmaya çalışır; nesneyi resim düzlemine aktarırken daha gerçek boyutlarında aktarmaya çalışırlar.

Artık genel bir şema ile kalmayan, tanımlayıcı ve aslına benzer resimler çizmektedir. Buradaki aslına benzerlik, sadece biçimlerle sınırlı değildir; olayların anlatımında da aynı yaklaşımı sergilerler (Yolcu, 2004: 158-159).

Çizgi, renk, mekan algısı ve perspektif şu şekilde kullanılır; çizgiyi artık gerçek anlamıyla yansıtmaktadır. Yani kumaş kıvrımları, figür hareketleri çizgilerle aktarılabilmektedir. Rengi artık duygu ve düşüncesini yansıttığı resimlerde kullanır. Renkler kimi yerde gerçek yerinde kimi yerde ise tasarım amacıyla kullanılmaktadır. Renk en başarılı bu dönemde kullanıldığı gözlemlenmiştir. Mekan olması gerektiği gibi perspektif kurallarına uygun yapılmaya başlamıştır. Gerçeği yansıttığı için ışığı, gölgeyi olduğu yerde kullanmayı artık bilmektedir.

Resim 24. Doğalcılık dönemi (Yavuzer, 1992: 67)

Doğalcılık dönem özellikleri şu şekilde özetlenebilir;

- Bilinç ve zeka gelişmiştir.
- Çevresindeki değişimleri çok net farketmeye başlamıştır.
- Resimde figürlerin hareketliliği, hüznü ve duygusal sahneler dikkat çeker.
- Perspektif kullanma kaygısı ve nesnelere gerçek boyutta aktarabilme isteği vardır (Artut, 2002: 227).

Sonuç olarak gelişim ve resim açısından akılda tutulması gereken en önemli olan şey, çocukların sanatsal gelişimi kesin bir dikey süreç olmadığı ve bu gelişmeyi çocukların yaşamındaki pek çok faktörün etkileyebileceğidir. Sanatsal gelişimi duygusal, bilişsel, sosyal ve bedensel büyüme gibi pek çok faktör biçimlendirdiğinden, resim tarzındaki ilerleme ve gerileme bu etkilerden bir veya birkaçının sonucu olabilir (Malchiodi, 2005: 153).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUK RESİMLERİNDE KULLANILAN DETAYLAR VE ANLAMLARI

Çocuk resminde her detayın bir anlamı mutlaka vardır. Psikolojisini veya iç dünyasını yansıtır bunları çözümlmek için detayları inceler ve onlardan ipuçları alınabilir. Bu ipuçları çocuğu kesin olmamakla beraber sözcüklerle ifade edemediği duygu duruma dikkat çekebilir.

3.1. ÇOCUK RESMİNDE RENK KULLANIMI

Çocukların resminde renklere baıldığında her evrenin renk kullanmadaki gelişimsel normlarını hatırlamak özellikle önemlidir. Sanatsal gelişimin ilk evrelerinde (evre 1 ve 2, 18 aylıktan 4 yaşa kadar) çocuklar genellikle renk seçiminde mantığa bağlı değillerdir ve ellerine hangi boya kalemi ya da keçeli kalem gelirse onu alırlar. Daha sonra (evre 3, 4 yaştan 6 yaşa kadar) renk kullanımı sübjektiftir ama bazı çocuklar resimlerdeki renkleri çevrelerinde algıladıklarıyla ilişkilendirilebilirler. Bir sonraki evrede (evre 4, 6-9 yaş arası) renklerin şematik kullanımı ortaya çıkar ve çocuklar resimlerinde renkler için kurallar geliştirirler. Büyük çocuklar (evre 5, 9 yaş ve üstü) renkleri gerçekçi olarak kullanmaya eğilimlidir, resimlerinde renkleri doğada olduğu gibi kullanmayı becerebilirler (Malchiodi, 2005: 161).

Çizim yaparken seçtiği ve sürekli kullandığı renk çocuğun iç dünyasını, olumlu ve olumsuz duygularını yansıtmaktadır. Her rengin taşıdığı elektromanyetik enerji ve yansıttığı titreşim farklı olup insan psikolojisi üzerinde farklı etkiler bırakmaktadır (Çankırılı, 2015: 206).

3.1.1. Rengin Tanımı

Fiziksel olarak renk, güneş ışığından yayılan bir enerji yayılımı olarak düşünülür. Dolayısıyla renk, ışığın cisimlere çarptıktan sonra yansiyarak görme organımıza bırakmış olduğu etkidir. Doğada üç ana renk vardır. Kırmızı, sarı, mavi. Bunların karışımından ara renkler oluşturulur. Birbirlerine uymayan zıt renklere kontrast renkler denir. Bunlar: mavi ile turuncu, mor ile sarı, yeşil ile kırmızıdır (Artut, 2002: 170-171).

3.1.2. Renklerin Psikolojik Açıklamaları

Sıcak renkler: Kırmızı, turuncu ve sarı sıcak renklerdir. Sıcak renkler, ateşe yakınlıklarından dolayı, ruhsal etkileri sıcaktır. Ayrıca, kırılma açıları az olduğu için şiddetleri de fazladır ve gözü birinci derecede etkilerler. Neşe, canlılık ve hareket hissi uyandırır (Yolcu, 2004: 54).

Soğuk renkler: Mavi, yeşil ve mor renkler soğuk renklerdir. Sükunet ve rahatlık telkin ederler, insanı dinlendirirler. Bu renkte olan cisimler, bize olduğundan daha küçük, daha uzakta görünürler (Yolcu, 2004: 54-55).

Yeşil: İlkbaharı temsil eder. Yeşil hayat demektir. Yeşili sık sık kullanan çocuk kendisine güvenli olan, uyumlu ve mutlu bir çocuktur. Akranlarına göre daha olgundur (Çankırılı, 2015: 208).

Kırmızı: Kanı temsil ettiği için hem olumlu da olumsuz da kullanılabilir. Kırmızı aynı zamanda ateşi de ifade eder. Çizilen çerçevenin dışına taşan ve bastırılarak boyanan kırmızı renk saldırganlık ve öfke ifade edebilir. Kırmızı hem güveni ve hayatı, hem tehlikeyi ve ölümü simgeleyebilir. Bu, çocuğun bilinçaltından kırmızıyı ne amaçla kullandığına bağlıdır (Çankırılı, 2015: 208-209).

Mavi: Gökyüzünün ve denizin rengidir. Dinginliği ve uyumu ifade eder. Çocuğun özgüvenini gösterir. Mavi rengi kullanan bir çocuk duygularını daha iyi kontrol edebilir. Çocuk resimlerinde mavi renk genellikle deniz, göl ve bulut çizimlerinde kullanılır (Çankırılı, 2015: 209).

Sarı: Çocukların neredeyse hepsi güneşi sarı renkle ifade ederler. Sarı renk parlaklığı, ışığı, sıcaklığı, enerjiyi ve kutsallığı simgelediği için izleyenlere olumlu hisler kazandırır. Ailesi tarafından sevilen ve değer verilen çocuklar sarı rengi tercih ederler.

Mor: Kırmızı ve mavinin karışımı bir renk olduğu için iki rengin de özellikleri olan sıcaklığı ve soğukluğu birlikte taşımaktadır. Çocuğa büyük bir sorumluluk yüklendiğinde, kendisinden bekleneni karşılayamayacağı endişesine kapıldığında ve gözü korktuğunda bunu çizimlerinde mor renk kullanarak açığa vurabilir. Anne babanın desteğine ve güvenine ihtiyaç duyan çocuklar da çizimlerinde mor rengi kullanabilir (Çankırılı, 2015: 210-211).

Turuncu: Kırmızı ve sarının karışımı ile elde edilen bir renktir. Uzaktan bile kolayca farkedilebilen bir renktir. Portakal ve diğer turunçgiller içerdikleri c vitamini ile vücudun bulaşıcı hastalıklara karşı direncini arttırmaları. Çocuklar güneş çizimlerinde sarı renkle birlikte turuncu rengini de kullanmaktadırlar. Bu verilerden hareketle turuncu renginin sağlık, sıcaklık, iştah, ümit ve iyimserlik ifade ettiği söylenebilir (Çankırılı, 2015: 211).

Pembe: Pembe, en romantik ve en narin renktir. İnsanlar üzerinde sakinleştirici bir etkisi vardır. Araştırmalar, pembe rengin sinirli insanları dindirdiği ve kalplarını yumuşattığını göstermektedir. Dr. Alexander Schauss, bir denemede, hapisane duvarlarının ve pencere demirlerinin pembeye boyandığında mahkumlar arasında saldırgan davranışların azaldığını, tahrik edildikleri halde sinirlerine hakim olduklarını görmüştür. Dr. Schauss'a göre pembe boyalı bir çevrede insan istesede sinirlenemez (Schauss' dan akt. Çankırılı, 2015: 211-212).

Kahverengi: Kırmızı, sarı ve mavinin karışımı ile elde edilen bir renktir. Toprağın rengidir, toprak anayı ve bolluğu temsil eder. Çizimlerinde kahverengini kullanan çocukların korunmaya ihtiyaç duydukları, sevgi ve ilgi özlemi çektikleri söylenebilir (Çankırılı, 2015: 212).

Siyah: Çocuk resimlerinde siyah renk genellikle sıkıntı, üzüntü, korkuyu ifade etmektedir (Çankırılı, 2015: 213).

3.2. ÇİZİMLERDE FİGÜRLERİN KULLANIMI

Top, balon ve ip: Top, balon ve ip çocuk oyunlarının gözde araçlarındandır. Top oynayan çocuklar, ellerinde renkli balon olan çocuklar ve ip atlayan çocuklar mutluluğu ve sevinci yansıtmaktadır (Çankırılı, 2015: 221)

Şemsiye: Çocuk yaümurlu bir gün resmi yapmak istiyorsa, annesinin veya babasının elinde şemsiye çizmesi normal olabilir. Ancak güneşli bir havada şemsiye çizmesi, şemsiyeyi elinde tutan anne veya babanın diğer eliyle resmi çizen çocuğun elinden tutması aileye, özellikle anneye, aşırı bağlılığı ifade eder (Çankırılı, 2015: 222).

Piknik: Piknikte tüm aile olduğu ve oyunlar oynandığı için piknik resimleri mutluluğu ifade eder (Çankırılı, 2015: 222).

Bayramlar: Dini bayramlarda yeni kıyafetler ve yeni ayakkabılar alınması, büyükleri ziyaret, el öpmeler, bayram harçlıkları, hediyeler, şeker ve çikolata ikramları, bayram harçlıkları ile gidilen lunaparklar çocukların unutulmaz bayram hatıraları içinde özel bir yere sahiptir. Milli bayramlar öğrenci çocuklar için ayrı bir anlam taşır. Çiziminde kürsüye çıkıp şiir okumak seçilmişlik ve üstünlük işaretidir. Bayram resimlerinde güneş, açık hava, kuşlar, ağaçlar, çiçekler varsa bayram çocuk için mutlu geçiyor demektir (Çankırılı, 2015: 222-223).

Doktor : Annesi, babası veya aile büyüklerinden biri hastalanıp hastaneye yatırılan ve uzun bir süre hastanede tedavi gören çocukların hastane çizimlerinde onları kaybetmekten kaynaklanan ölüm korkusuna sık rastlanmaktadır (Çankırılı, 2015: 224).

3.2.1. İnsan Figürünün Bileşenlerinin Anlamları (4-7 Yaş)

Kafa: Çizdiği resimlerde vücuttan daha büyük kafa yapmak, çocuğun, sosyal iletişimsizliği, içedönüklüğünü gösterebilir. Bu tür çizimler, ebeveynleri tarafından okul başarıları düşük olarak algılanan çocuklarda görülebilir. Normalden küçük çizilen kafa arkadaş edinmede ve ilişki kurmada çekingenliğin göstergesi olarak düşünülebilir.

Saçlar: Saç şekli, kesim şekli, saç toplaması, saçın rengi, tarama şekli, uzunluğu ve kısalığı kültürlere göre değişiklik gösterir. Çocuğun resminde bastırarak boyadığı saçlar çocuğun fiziksel olarak daha güçlü olma isteğini göstermektedir. Anne ve babanın saçının bastırılarak boyanması baskın olma, aile içinde söz sahibi olma isteği konusunda ipucu verebilir (Çankırılı, 2015: 227).

Ağız: Eğer dudak kalın çizgiler çizilmiş, dişlerin görüldüğü açık bir ağızsa insanlarla konuşma isteğini; kapalı, dar, çizgi şeklindeki ağız ise insanlarla ilişki kurmaktan çekindiğini gösterir. Öfkesini kötü ve küfürle sözlerle ifade etmekte olan çocukların ağız büyük ve açık çizdiği görülür (Çankırılı, 2015: 227). Çevresiyle iletişim zorluğu çeken, sosyalleşemeyen, yanlış bir şey söyleyip eleştirilme ve azarlanma korkusu yaşayan çocuklar ağız şeklini küçük çizebilir veya ihmal edebilir (Çankırılı, 2015: 255).

Gözler: Gözleri ayrıntısıyla göz bebeğine kadar çizen çocuk karakterinin farkındadır. Okula başlama çağına gelmiş bir çocuk göz bebeği olmadan insan resmi yapıyorsa zihinsel ve duygusal açıdan geri kaldığı ve kişiliğini keşfetmekte geç

kalmıştır şeklinde yorumlanabilir . Sağa ve sola bakan gözler çekingen ve özgüven eksikliğini yansıtıyor olabilir. Belirgin, büyük, ayrıntılı çizilen gözler gözlemlenmekte daha ayrıntıcılığa, çevresi ile ilişki kurma isteğine, canlı arkadaşlık ilişkileri kuran bir çocuk olduğuna yönelik göstergeler olabilir.

Burun: Çizdikleri insan yüzünde burnu normalden büyük çizen çocuklarda, ben algısı gerçek benin üzerinde olabilir. Burnu çok küçük çizenler de benlik algısı gerçek benin altında, özgüvenleri zayıf çocuklar olabilir. Burun rahatsızlığı geçiren bir çocukta burnu unutulabilir veya atlayabilir (Çankırılı, 2015: 230).

Kulaklar: İnsan yüzüne kulak çizen bir çocuk karşısındakini dinlerken çok dikkatli dinlediğini gösterir. Evde sık sık kusur bulunan, sürekli azarlanan, hakaret işiten bir çocuk insan yüzü çizerken kulak yerleştirmeyebilir. Kulak çizmeyen çocuk dışarıyı duymak istemediğini bu şekilde ifade ediyor olabilir.

Çene: Köşeli veya büyük çizilen çene, kişinin sürekli başkalarından yardım bekleme ve başkalarına güvenme ihtiyacı içinde olduğu şeklinde yorumlanabilir (Çankırılı, 2015: 231).

Boyun: 6 yaşına kadar çizilen çizimlerde boyun görülmez. Kendi başına karar verecek olgunluğa erişmiş bir çocuktan, artık figürlerde kafayı vücuda birleştirirken boyun kullanması beklenir. Boynun kalın ve kısa çizilmesi veya hiç çizilmemesi çocuğun öfke kontrolünün olmadığını gösterir. Daha çok kuralcı ve kontrolcü ebeveyn çocukları tarafından çizilen ince, uzun boyun kişinin istek ve arzularını sürekli bastırma eğiliminde olduğu ve sürekli kendini kontrol etme ihtiyacı duyduğu anlamına gelmektedir (Çankırılı, 2015: 231-232).

Omuzlar ve gövde: Resimde, yuvarlak ve yumuşak hatları olan gövde ve omuzlar, uyumlu ve geçimli özellikleri gösterirken, köşeli ve sert vücut hatları saldırgan güçlerin varlığına işaret edebilir (Çankırılı, 2015: 232).

Kollar: İki yana açılan kollar insanlarla sosyal ilişki kuran, sevecen çocukların çizimlerinde görülür. Gövdeden çıkan kollar; insanlarla ilişki kurmada zorluk çeken çocukların çizimlerinde görülür. Kolların hiç çizilmemesi çevreyle kopuk ilişkilerin varlığına işarettir (Çankırılı, 2015: 232-233).

Eller: İnsan figürü çizerken ellere yer vermesi, sosyal, çevresiyle iyi ilişkiler kurma isteği olan çocuğu ifade etmektedir. Ellerin olduğundan büyük çizilmesi çevresinde herhangi birinden şiddet gördüğü veya şiddet eğilimli bir çocuk olduğu anlamına gelebilir. Ellerin çizilmemesi, olduğundan küçük çizilmesi, arkaya gizlenmesi veya cebe konması, içe kapanıklılığı, sosyallikten uzak bir yaşantısı olan çocuğu ifade edebilir.

Bacaklar: Bacakların çizilmemesi kişinin yaşamak için başkalarının desteğine ihtiyacı olduğuna işaret edebilir. Bacakların ayakta durur ve dengeli çizilmesi özgün anlamına gelebilir (Çankırılı, 2015: 235).

Ayaklar: Bacak çizilirken sadece çizgi ile zayıf bacak yapmaları, aileye bağımlılığı özgüven eksikliğini, baskın çizgilerle yuvarlak ve ayrıntılarla gösterilen ayaklar da öz güveni, mesuliyetli ve özgür kişiliği gösterebilir. İki zıt yöne bakan ayaklar çizenin büyümekle çocuk kalma arasında ikilem yaşadığını, her konuda kararsız davranışlarını ifade edebilir.

Dizler: İnsan resmi çizerken dizleri belli eden çocuklar özgürlük isteğinde bulunan, kendi işlerini kendileri yapmak isteyen çocuklar olabilir (Çankırılı, 2015: 236).

Göbek: Bir çocuk 6 yaşından sonra insan resminde göbeğe yer verirse bu çocuğun anneye bağımlı, yardım almaya devam eden bir çocuk olduğu söylenebilir (Çankırılı, 2015: 237-238).

3.2.2. İnsan Figürünün Niteliklerinin Anlamları

İnsan figürünün azlığı: Yaptığı resimlerde insanlara yer vermemesi veya insan olması gereken resimlerde insan olmaması çok az insan çizmesi çocuğun ifade güclüğü ve özgüven eksikliğini yansıtmaktadır.

İnsan figürünün çokluğu: Aile resimlerinde tüm aileyi çizmesi, insan topluluğu olan resimler yapması çocuğun, insan ilişkilerinin sağlamlığı ve insan sevgisini göstermektedir.

Arkası dönük insan figürü: Sosyalleşememek ve insan ilişkileri kuramama sıkıntısı olan çocuklarda görülmektedir.

Aile bireylerinden birinin eksik çizilmesi: Ebeveynlerden birinin eksik çizilmesi boşanmayı, parçalanmış aileyi; kardeşlerden birinin eksik çizilmesi onunla problemi olduğunu, onu kıskandığı, onu sevmediğini gösterebilir (Çankırlı, 2015: 250).

Aile bireyleri arasına nesnelere çizilmesi: Anne ve baba arasına bir nesne çizilmesi anne baba anlaşamadığına; anne baba ile çocuk arasına ağaç, yol, köprü, nehir gibi bir engel çizilmesi ebeveynin çocuk üzerindeki ilgisizliğine dikkat çekmektedir (Çankırlı, 2015: 250).

Aile bireylerinden birinin büyük çizilmesi: Annenin veya babanın büyük çizilmesinde çocuk evde kimden çekiniyorsa onu büyük çizdiğini gösterir. Bu durum tam tersi de olabilir anne babadan ya da aileden büyük çizdiği kişiye olan hayranlığını ilgisini de ifade edebilmektedir.

Annenin elinden tutan küçük çocuk: Resimde annesi ile el ele tutuşan küçük bir çocuk var ve resmi çizen çocuk uzakta duruyorsa, arkası dönükse veya resimde hiç yoksa kardeşini çok fazla kıskandığını gösterebilir (Çankırlı, 2015: 251).

Zıt cinsel kimlik figürleri: Anneye sakal ve bıyık çizilmesi, babaya etek giydirilmesi, ev çizimlerinde yatak odasının abartılı çizilmesi çocukta bir cinsel kimlik belirsizliği olduğu ve ailede anne baba rollerinin karıştığı anlamına gelebilir (Çankırlı, 2015, s. 251).

3.2.3. Ev Çizimlerinin Yorumu

Yuvarlak ev: Çocukların ilk ev çizimleri genellikle yuvarlak olup ana rahmine benzemektedir. Ev figürünün ortak bilinçaltındaki karşılığı “mükemmel anne“ rol modelidir. Mükemmel anne modeli, çocuğun dış tehlikelere karşı kendisini güvende hissettiği bir sığınaktır, fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarının yerine getirildiği, doyurulduğu ve korunduğu bir barınaktır (Çankırlı, 2015: 264-265).

Resim 25. Yuvarlak ev örnekler (4-5 yaş) (Çankırılı, 2015: 265)

Kare ev: Çocukların resimlerinde en sık karşılaşılan ev tipi, üçgen çatısı olan kare evlerdir. Kare ev çizen bütün çocuklar, evin üstünü eğimli veya üç kenarlı çatı ile örtmektedir. Kare korumayı, sınırları, dengeyi sembolize eder. Üçgen anne, baba ve çocuk arasındaki üçlü ilişkiyi temsil eder (Çankırılı, 2015: 266-267).

Resim 26. Bir kare ev örneği (8 yaş) (Çankırılı, 2015: 267)

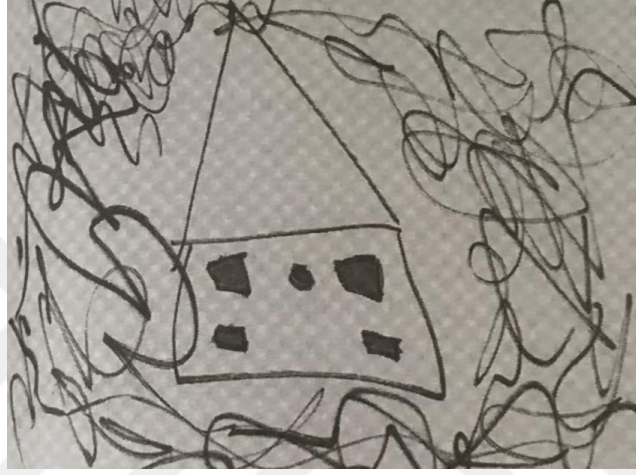
Bacalı ev: bacalar aile bireyleri arasındaki kişilerarası bağılıkla ilişkilidir.

Resim 27. Bacasından duman çıkan ev 1 (Malchiodi, 2005: 232-233)

Evlerin bacalarının tütmesi aynı zamanda huzurlu, mutlu bir evin göstergesi de olabilir. Duman kıvrımlı çizgiler ile tütüyorsa mutlu ev, kalın, düz çizgiler ile tütüyorsa sıkıntılı bir evi gösteriyor olabilir.

Uçan ev: 4. Evrede ya da daha büyük olması gereken bir çocuk tarafından yapılmış uçan ya da yüzen ev resmi görüldüğünde, özellikle eğer çocuk öğrenme yetersizliğinden dolayı okulda sorun yaşıyorsa, terapist gelişimde gecikme olasılığı üzerinde durmalıdır (Malchiodi, 2005: 235).

Resim 28. Şiddet olan bir evden gelen 7 yaşında bir kız çocuğu tarafından yapılmış ev (Malchiodi, 2005: 235)

Evin çevresi: Çocuğunu önemseyen bir ailenin yansıması olarak çocuk evinin önünde oyun alanı veya çocuk parkı çizer. Doğayla barışık, mutlu ve sağlıklı bir ailenin evinin çevresinde ağaçlar, çiçekler, kuşlar, evcil hayvanlar vardır (Çankırılı, 2015: 272-273).

3.2.4. Doğa Figürleri

Çocukların resimlerinde en çok rastlanan figürlerden birisi de Güneştir. Çocuk bilinçaltında Güneş, Ay ve yıldızlar sürekli vardır. Bu yüzden Güneş'e göz ağız çizerek ona hayat verebilmekte ve mutluluğunu ifade etmektedir.

Güneş figürü ve bulutlar: Okul öncesi yaşındaki çocuk çizimlerinde güneş figürü, anneyi temsil eder. Annesi yaşamayan çocukların veya annesiyle sorunu olan çocukların resimlerinde Güneş bulunmamaktadır. Güneş varsa da tam değildir. Ya yarıdır, ya önünde bulutlar vardır veya batmak üzeredir. Bulutlar, çoğunlukla, diğer

aile üyelerini temsil eder. Eğer bulutlar veya bulutlardan biri Güneşin önünü kapatmış ise; aile üyelerinden biri çocuk ile anne arasına girmiş demektir (Çankırılı, 2015: 284).

Çiçek figürü: Mutlu çocukların resimlerinde her zaman alakasız yerlerde de olsa çiçek figürüne rastlanmaktadır. Mutsuz çocukta ise çiçeğin olması gereken doğa resimlerinde bile çiçek figürüne yer vermediği görülebilir.

Ağaç figürü: Çalışkan, özgür, sorumluluk alabilen, öz güveni yüksek çocukların ağaç figürleri daima meyveli olup; kırmızı, yeşil ve sarı renklerle boyanmıştır. Ağacın köküyle birlikte çizilmesi aileye düşkünlüğü ve özgüven eksikliğini gösterebilir (Çankırılı, 2015: 285).

3.2.5. Hayvan Figürleri

Kuşlar, çocuk çizimlerinde dört yaşından itibaren çizilmeye başlar. Güneşli, açık hava, açık renkli bulutlar, çiçekler ve ağaçlar ile birlikte çizilen kuşlar huzuru ve yaşama sevincini sembolize eder. Tavşan, koyun, kuzu, kedi, köpek figürleri doğadaki canlılığı ifade eder. Evin bahçesinde kulübesinde veya kulübe önünde tavşan ve köpek; evin içinde bir köşede kedi, kafeste kuş, akvaryum içindeki balık çocuktaki hayvan sevgisini ve dostluğunu sembolize eder (Çankırılı, 2015: 286).

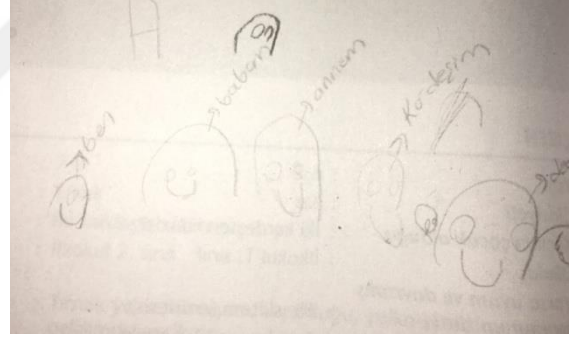
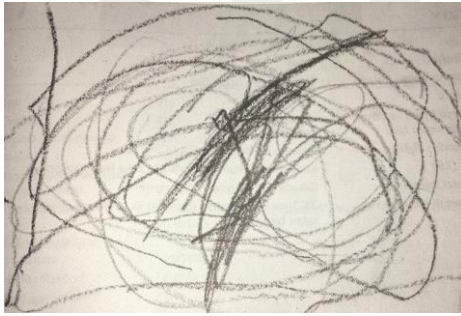
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ZEKÂ ÖZELLİKLERİNE GÖRE ÇOCUK RESİMLERİ

Çocuğun fizyolojik ve ruhsal gelişimi yönünden diğer çocuklarla kıyaslandığı zaman yapılan resimlerdeki farklar açıkça ortaya çıkmaktadır. Zekâ üstünlüğü ve zekâ geriliği olan çocuklarda hem kas gelişimi hem zihinsel gelişimi gösteren bulgular değerlendirilmektedir.

4.1. ZİHİNSEL GERİLİĞİ OLAN ÇOCUKLARIN RESİMLERİ

Zekâ seviyesi düşük olan bir çocuğun resmi, tam anlamıyla kavrayış ve planlama eksikliğini göstermektedir. Çocuk, çoğunlukla kağıda vücudun sadece bir organını sığdırabilir. Biraz sonra üzerine resim çizeceği kağıdın, temsil ettiği çevreyle figürün nasıl bir ilişki içinde olacağını düşünmeden çizmeye başlar (Yavuzer, 1992: 135).

Resim 29. Zekâ geriliği olan çocukların resimleri (Çankırılı, 1992: 135-142)

Yaşının çok daha gerisinde olan çocuğun resminin örnekler Resim 29'da görülmektedir.

4.2. ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN RESİMLERİ

Üstün yetenekli çocukların yaptıkları resimlerde öne çıkan ortak özellik, bu resimleri sergileyen çocukların artistik becerileri itibariyle yaşıtları düzeyinin üzerinde olağanüstü bir performans göstermeleri, iki veya daha fazla farklı ifade arasında mantıksal bir ilişkiyi görebilmeleri, gelişmiş bir yaratıcılık ve hayal gücüne sahip olmalarıdır. Üstün yetenekli çocukların neredeyse tümü bir ölçüde yaratıcı düşünceye sahiptir (Yavuzer, 1992: 144).

Resim 30. Üstün zekâ çocukların resimleri (Çankırılı, 1992: 145-151)

4.3. DAVRANIŞ BOZUKLUKLARI OLAN ÇOCUKLARIN SANAT EĞİTİMİ

Basit görev ve sorumluluklar, güdüleme, tekrarlanan, aktivitelerle basit uygulamalar. Planlı ilgi ve destek önemlidir. Kalın boyalar, renkli kalemler, parmak boya, renkli kağıtlar ve çeşitli geometrik şekillerden kendine güven duygusunu kazandıracak bazı çalışmalar gerçekleştirilebilir (Artut, 2002: 233).

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK RESMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER

Çocuğun dünyasında resmin yeri çok önemli bir noktadadır. Resim yaparken çocuk büyük zevk almaktadır. Geleneksel görüşlerin bir kısmı, çocukların çizimlerini zihinsel gelişimlerle açıklarken, bir kısmı da güdülere ve çizimin duyguları aktaran yönüne dikkat çekmektedir (Yavuzer, 1992: 23)

5.1. GELİŞİMSEL YAKLAŞIMLAR, OYUN OLARAK ÇİZİM

Çocukların sanatsal yansımaları ile ilgili her türlü çalışmada, çocuk resimlerindeki gelişimsel özellikleri bilip tanımak önemlidir; ancak kimi durumlarda bu yalnızca yararlı değil, gereklidir de. Gelişimsel özellikler, gelişmeleri gecikmiş, öğrenme güçlüğü ya da herhangi bir zeka geriliği olan çocuklarla çalışmada özellikle faydalıdır (Malchiodi, 2005: 143). Çocuklar için çizim bir oyun çeşidi olarak görülür. Yalnızken oynadıkları oyunun ayrıntısına kadar indikleri gibi yaptıkları resimleri de daha ayrıntılı yaparlar.

Piaget, çizimi sembolik oyun ve zihinsel imgelerle açıklar. Ona göre çizimler, zihinsel formun kağıt üzerine aktarılması olarak görülmektedir. Oyun, içsellemeyi içeren belli başlı etkinliktir. Örneğin; sembolik oyunda çocuklar olayları, daha önce içsellemedikleri önemli deneyimleri yeniden yaşayabilirler ve böylece onlardan bir anlam çıkarabilirler. Piaget ilk çocuklukta karalamaları 'saf oyun' olarak niteler (Yavuzer, 1992: 23-25).

5.2. PROJEKTİF YAKLAŞIMLAR

Sigmund Freud tarafından ortaya çıkan bu kuramın daha sonraki çeşitlemelerinde de yer alan ana düşünce şudur; çocuğun resim çalışması bilinçaltında yatan istek ve korkulardan büyük ölçüde etkilenir. Ama bu arzuların aktarımı, sembolik veya gizli olabilir. Resimlerin kişiliği ve ruhsal uyumu değerlendirmede kullanılması, klinik psikoloji ve psikiyatride projektif yöntemlerin daha geniş bir şekilde kullanılmasına sebep olmuştur. Projektif yöntemlere (rorschach mürekep lekesi testleri

gibi) benzer biçimde resimlerin de kişilik değerlendirilmesinde kullanılması bilimsel çözümlenmeden çok, sezgisel ve öznel izlenimlere dayanıyordu (Yavuzer, 1992: 26-27).

5.3. SANATSAL VE ESTETİK YÖNDEN YAKLAŞIMLAR

Rhoda Kellogg çocuğun sanatsal gelişimini üç temel dönem doğrultusunda incelemektedir:

- 1) Anlamı olmayan, basit karalamalar dönemi (Basic Scribbles)
- 2) Belirgin şekiller dönemi (Placement Patterns)
- 3) Anlamlı şekiller dönemi (Diagrams)

Genellikle iki yaşına doğru anlamsız karalamaların yerini, üzerinde çalışılan kağıdın sınırlarıyla orantılı belirgin şekiller alır. Basit karalamalar, belirgin şekiller ve anlamlı resimlerin oluşumu çocuğun biçime ilişkin mantığının geliştiğini ortaya koyarlar. Kellogg'a göre çocukların basit karalamalara, başka bir deyişle belirgin çizgilere ilişkin çizimleri 2 yaşlarına doğru başlar. 2-3 yaşlarında ise belirgin şekillerin oluştuğu görülür. 3-4 yaşlarında anlamlı şekiller ortaya çıkar (Yavuzer, 1992: 27-28).

Anlamlı şekiller, “bileşimler” ve “kümeler” olarak gelişimlerini sürdürürler.

- 1) Birleşimler: İki biçimden oluşan çizimlerdir (örneğin dikdörtgenin içine ya da dışına çizilen daire vb.). çocuk resim malzemesinin kullanılmasına ilişkin kısıtlama ve zorlamanın söz konusu olmadığı durumlarda bunu gerçekleştirir.
- 2) Kümeler: Üç ya da daha fazla biçimden ortaya çıkan çizimlerdir. Çocuk çalışmaları sırasında, kaslarını kullanarak ve dikkatini vererek değişik şekiller oluşturabilir (Yavuzer, 1992: 28).

Çocuk resimlerine sanatsal ve estetik yönden yaklaşanlar;

- 1- Çocuk resimlerinde, ilkelerde ve halk sanatında sanatın ve estetiğin sade ve saf kökenini aramışlardır.
- 2- “Özoluşum süreci soygelişim sürecini açıklar” fikrinden hareket eden kimi araştırmacılar, karalamalardan doğayı yansıtmaya kadar çocuğun yaşadığı çizgisel gelişim evrelerini, Batı'da mağara resminden Rönesans'a kadar sanatın değişim sürecini açıklayıcı temel olarak almışlardır.

- 3- Sanat kişinin psiko-biyolojik bir ürünüdür. Bu ürünün oluşmasında çocuğun, sanatçının, sıradan insanın zamana, yere, yaşa bakılmaksızın sergiledikleri davranışlar, kişiyi düşünsel ve ruhsal yönden bütünler.
- 4- Çocuk resimleri yetişkinlerinkinden çok ayrı bir oluşumdur (Kırıçoğlu, 2005: 60-61).

ALTINCI BÖLÜM

7-10 YAŞ ARASI ÇOCUKLARIN YAPTIĞI AİLE RESİMLERİ VE ÇÖZÜMLEMELERİ

İlkokul çağındaki çocukların yaptığı resimler aşağıda ki örneklerde görülmektedir. Resimler; cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, kardeş sayısı, ailenin özellikleri ve çocukların kişisel özellikleri hakkında bilgi alınmış, resimdeki ipuçları ile birleştirilip değerlendirilmiştir.

Resim 31. Aile resmi 1

Tablo 1. Aile resmi 1 çözümleme

Yaş:	7
Cinsiyet:	Kız
Sosyo-ekonomik düzey:	Düşük
Sınıfı:	1
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne okumamış Baba okumamış
Kardeş sayısı:	3
Aile özellikleri:	Babanın iletişim kopukluğu
Çözümleme:	Kardeşlerden birinin çizilmemesi çocuğun onunla ilgili bir problemi olduğunu göstermektedir. Baba ile kendisini çizerken sürekli silgi kullanması ve babanın kollarının çizilmemesi iletişim kopukluğunu yansıtmaktadır. Annenin kafasının normalden daha küçük çizilmesi de ailede annenin sönük kaldığı anlamına gelmektedir. Evin içinde yanan lamba evdeki huzuru işaret etmektedir.

Resim 32. Aile resmi 2

Tablo 2. Aile resmi 2 çözümleme

Yaş:	7
Cinsiyet:	Kız
Sosyo-ekonomik düzey:	Düşük
Sınıfı:	1
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne ikokul Baba ilkokul
Kardeş sayısı:	5
Aile özellikleri:	Abinin dışarıda kavgalara karışması
Çözümleme:	Çocuk abisi hariç tüm aile bireylerini evin içine yerleştirmiş ve abi olmasa daha mutlu bir aile olacakları mesajını vermek istemiştir. Evin sadece abiye doğru olan duvarının boyanması evi abiden koruma amacı taşımaktadır. Yanan lamba evdeki huzuru işaret etmektedir. Kırmızı çatı ise çocuğun kırmızıyı ne anlamda kullandığına bağlıdır. Şiddet içerikli veya mutluluk içerdiği için kullanılabilir. Şiddet ise yine abiden evi korumak için, mutluluk ise evin içinin mutluluğunu göstermek amaçlı yapılmıştır.

Resim 33. Aile resmi 3

Tablo 3. Aile resmi 3 çözümleme

Yaş:	7
Cinsiyet:	Erkek
Sosyo-ekonomik düzey:	Düşük
Sınıfı:	1
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne okumamış Baba okumamış
Kardeş sayısı:	2
Aile özellikleri:	Anne – baba sürekli tartışıyor
Çözümleme:	Çocuğun kendini annesinin yanına çizmesi ona daha yakın hissettiğini göstermektedir. Babanın çiftçi olduğu mesajını kendisi ile aynı renk traktör çizmesine bağlayabiliriz. Babanın en sağa çizilmesi onu az görmesi veya iletişim kopukluğuna işaret edebilir. Resminde ev, ailesi ve gökyüzünden başka bir figür olmaması çocuğun kendi evinden daha önemli bir şey olmadığını göstermektedir.

Resim 34. Aile resmi 4

Tablo 4. Aile resmi 4 çözümleme

Yaş:	10
Cinsiyet:	Erkek
Sosyo-ekonomik düzey:	Düşük
Sınıfı:	4
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne ilkokul Baba okumamış
Kardeş sayısı:	3
Aile özellikleri:	Çocuğun kendisinde gelişim geriliği
Çözümleme:	Yaşının çok daha gerisinde bir resim yapmıştır. Kendini resmin en sağına resmetmesi aileden dışlandığını göstermektedir. Figürlerden sadece babaya göz çizmesi ailede sadece onun sözünü algıladığını diğerlerine göz çizmemesi ise duygusal ve zihinsel gelişimde geri kaldığını göstermektedir. Kağıda ne yapacağına karar veremeyip silgiyi sık kullanarak yırtılmalar oluşturmuştur. Bu da çocuğun kişiliğinde ki kararsızlığı gösterir. Çocuk kendini anneye yakın diğer aile fertlerine uzak çizmiştir, anne ile iletişiminin daha bağlı olduğunu göstermektedir.

Resim 35. Aile resmi 5

Tablo 5. Aile resmi 5 çözümleme

Yaş:	8
Cinsiyet:	Kız
Sosyo-ekonomik düzey:	Düşük
Sınıfı:	2
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne okumamış Baba okumamış
Kardeş sayısı:	3
Aile özellikleri:	En küçük kardeşin ölmesi
Çözümleme:	Küçük kardeşini arabaya bindirmesi ve turuncu rengi tercih etmesi onu önemseyip sevdiği anlamına gelmektedir. Arabaya bindirdiği kardeşi ölen kardeş olduğunu dile getirmiştir. Sağdaki bulutta kardeşine olan özlemini ifade etmektedir. İç dünyasındaki boşluğu diğer bulutları boyayıp onun içini boş bırakması ile bağdaştırılabilir.

Resim 36. Aile resmi 6

Tablo 6. Aile resmi 6 çözümlene

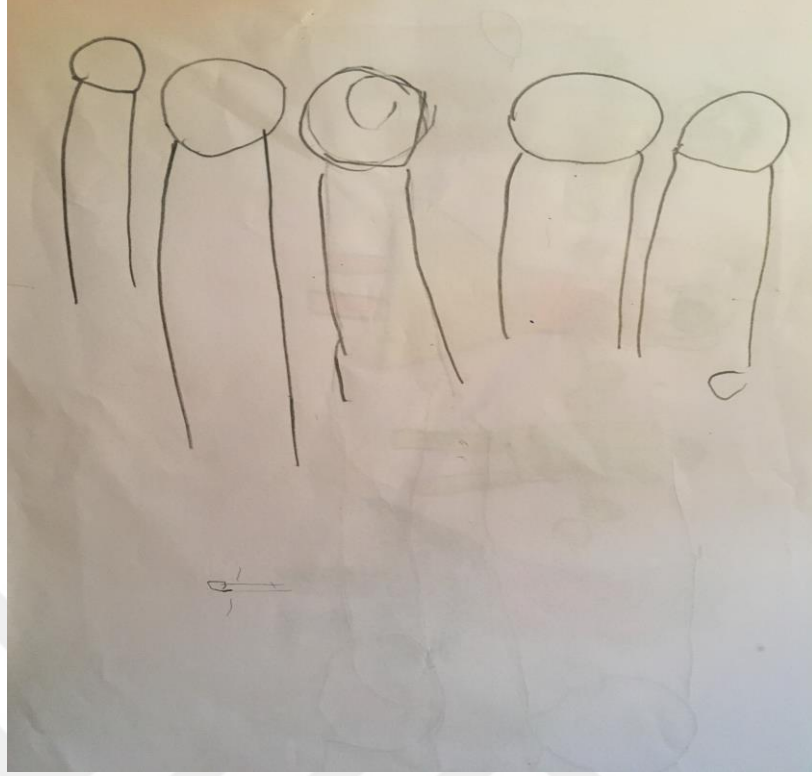
Yaş:	7
Cinsiyet:	Erkek
Sosyo-ekonomik düzey:	Düşük
Sınıfı:	1
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne ilkokul Baba ilkokul
Kardeş sayısı:	3
Aile özellikleri:	Hiperaktif çocuk
Çözümleme:	Çocuk hiperaktifliğinin yansıması olarak resmi hızlıca boyayıp bitirmeye çalışmıştır. Evin bacasını tüterken görmekteyiz bu da evin içindeki mutluluğu ifade etmektedir. Kapıyı küçük, pencereyi kilitli çizmesi kendini dış dünyaya kapatan bir çocuk olduğunu göstermektedir.

Resim 37. Aile resmi 7

Tablo 7. Aile resmi 7 çözümleme

Yaş:	6
Cinsiyet:	Kız
Sosyo-ekonomik düzey:	Düşük
Sınıfı:	1
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne okumamış Baba ilkokul
Kardeş sayısı:	2
Aile özellikleri:	Annenin engelli olması
Çözümleme:	Çocuk aileyi evin dışında resmetmiştir. Bu çocuğun evin içindeki mutsuzluğunu göstermektedir. Çocuk annesinin bacaklarını çizmemiştir çünkü annesi yürüme engellidir. Kendini anne yanında resmetmiş güneşi bulutları renksiz bırakmıştır anneye olan üzüntüsünü bu şekilde ifade etmeye çalışmıştır.

Resim 38. Aile resmi 8

Tablo 8. Aile resmi 8 çözümleme

Yaş:	8
Cinsiyet:	Kız
Sosyo-ekonomik düzey:	Düşük
Sınıfı:	2
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne okumamış Baba ilkokul
Kardeş sayısı:	6
Aile özellikleri:	Çocuğun zihinsel geriliği
Çözümleme:	Çocuk 8 yaşında olmasına rağmen 3 yaşlarındaymış gibi yaşının çok gerisinde bir resim örneği sergilemiştir. Ayrıntılara yer vermemiş olması da zihinsel geriliği olduğunu işaret etmektedir.

Resim 39. Aile resmi 9

Tablo 9. Aile resmi 9 çözümlene

Yaş:	6
Cinsiyet:	Kız
Sosyo-ekonomik düzey:	Düşük
Sınıfı:	1
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne okumamış Baba okumamış
Kardeş sayısı:	3
Aile özellikleri:	Babanın şiddet eğilimli olması
Çözümleme:	Çocuk resminde siyah rengi kullanarak karamsarlığını mutsuzluğunu yansıtmıştır. Çocuk resminde deniz ve su olmadan balık çizilmesi çocuğun kendini güvende hissetmediği anlamına gelmektedir. Çocuk babasından şiddet gördüğü için babanın ellerini ayrıntılı ve diğer figürlerin ellerinden biraz daha büyük çizmiştir. Çizmiş olduğu evi sevmediğini ifade etmektedir bunun göstergesi evin kapısı ve penceresini çizmemesidir.

Resim40. Aile resmi 10

Tablo 10. Aile resmi 10 çözümleme

Yaş:	9
Cinsiyet:	Kız
Sosyo-ekonomik düzey:	Düşük
Sınıfı:	3
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne okumamış Baba okumamış
Kardeş sayısı:	8
Aile özellikleri:	Babanın iki evliliği olması
Çözümleme:	Çocuk babasının iki evliliğinden olan tüm kardeşlerini ve babasının diğer eşini aile resmi olarak resmetmiştir. Kendini evin sağ tarafına tek resmetmesi aileden uzaklaşma isteğini gösterebilir.

Resim 41. Aile resmi 11

Tablo 11. Aile resmi 11 çözümleme

Yaş:	7
Cinsiyet:	Kız
Sosyo-ekonomik düzey:	Düşük
Sınıfı:	1
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne yok Baba yok
Kardeş sayısı:	2
Aile özellikleri:	Çocuk yetiştirme yurdunda
Çözümleme:	Çocuk kardeşi ile birlikte kimsesizler yurdunda yaşamaktadır. Kardeşinden başka kimsesinin olmadığını ve birbirlerine bağlı olduklarına bu örnekteki gibi resmetmiştir. Resimde harf kullanması yaşın genel özelliği olarak değerlendirilmektedir.

Resim 42. Aile resmi 12

Tablo 12. Aile resmi 12 çözümleme

Yaş:	8
Cinsiyet:	Kız
Sosyo-ekonomik düzey:	orta
Sınıfı:	2
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne ilkokul Baba ilkokul
Kardeş sayısı:	2
Aile özellikleri:	Çocuğa vakit ayıran aile
Çözümleme:	Çocuk ailesi ve kendini evin bahçesinde piknik yaparken resmetmiştir. Kendini ve kardeşini hamakta sallanırken çizmesi anne babasını masada yanyana yemek yerken çizmesi ve evin pencerelerinin renkli çizilmesi çocuğunun aile hayatının huzurlu olduğunu göstermektedir.

Resim 43. Aile resmi 13

Tablo 13. Aile resmi 13 çözümleme

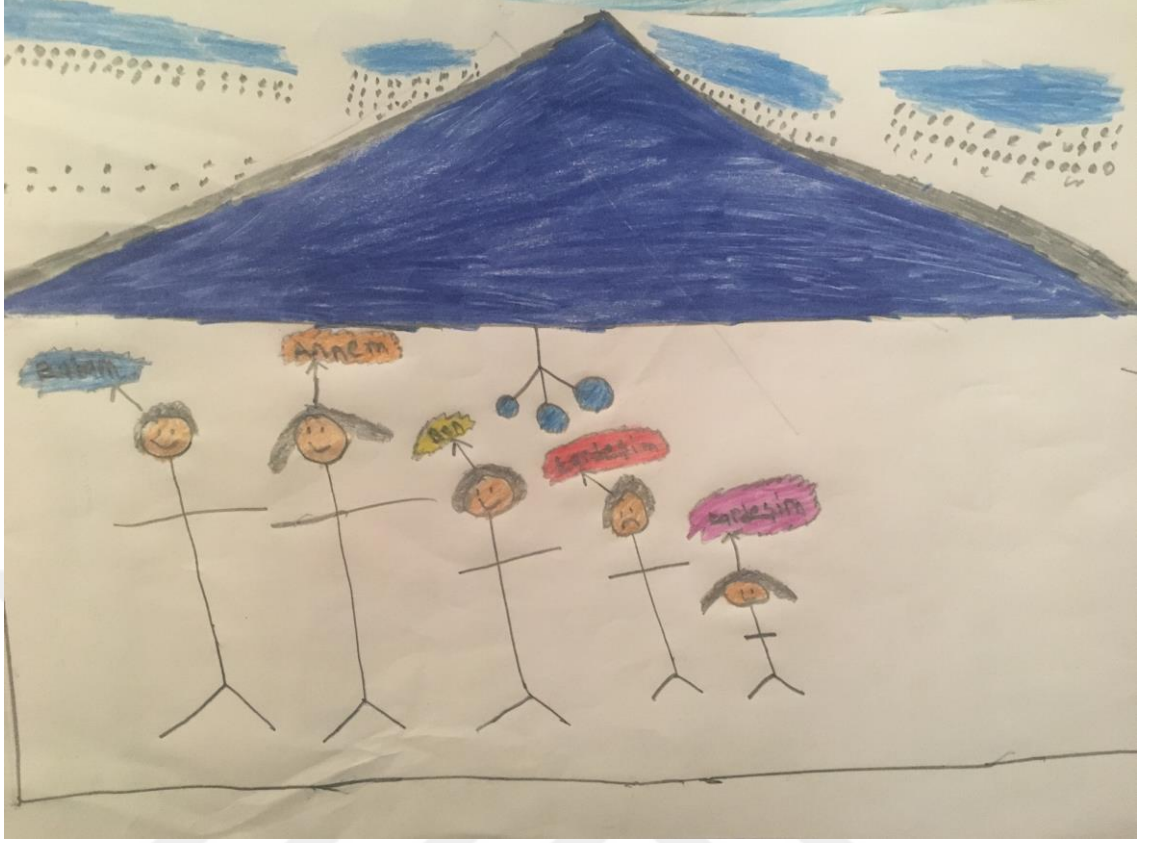
Yaş:	10
Cinsiyet:	Kız
Sosyo-ekonomik düzey:	Düşük
Sınıfı:	4
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne hayatta değil Baba ilkokul
Kardeş sayısı:	1
Aile özellikleri:	Annenin hayatta olmaması
Çözümleme:	Çocuk annesi olmadığı halde resminde annesini ve kendini kollarını birbirlerine kavuştururken resmetmiştir. Anneye olan özlemini resimdeki her ayrıntıdan çıkarabiliriz. Hayat ve sevgi kelimeleride iç dünyasındaki özlemin yansıması olarak kendini özetlemesi anlamına gelebilir.

Resim 44. Aile resmi 14

Tablo 14. aile resmi 14 çözümleme

Yaş:	9
Cinsiyet:	Erkek
Sosyo-ekonomik düzey:	Düşük
Sınıfı:	3
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne ilkokul Baba ilkokul
Kardeş sayısı:	1
Aile özellikleri:	Anne babanın ayrı yaşaması
Çözümleme:	Çocuk iki ayrı ev çizmiş sağ tarafa annesini tek sol tarafa ise kendini babası ile çizmiş olması çocuğun babasıyla yaşadığı annesinin ise başka bir evde yaşamasını, çocuğun ona gidip geldiğini evlerin arasına çizdiği ok işaretleri ile göstermiştir. Annesinin evini siyah çizen çocuk orada mutsuzluk ve hüzün duyduğunu bu şekilde yansıtmıştır. Annenin kollarının olmayışı anneden sevgi görmediğini göstermektedir, baba ile yaşadığı evde baca var, baca; huzurlu evi ifade etmektedir.

Resim 45. Aile resmi 15

Tablo 15. Aile resmi 15 çözümleme

Yaş:	9
Cinsiyet:	Erkek
Sosyo-ekonomik düzey:	Düşük
Sınıfı:	3
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne okumamış Baba okumamış
Kardeş sayısı:	3
Aile özellikleri:	Kardeşin psikolojik sıkıntısının olması
Çözümleme:	Çocuk resimde bir kardeşi hariç herkesi mutlu çizmiştir. Mutsuz çizdiği kardeşinin problemi olduğu bilmekteyiz. Çocuk burada mutsuz kardeşisinin üstüne yerleştirdiği kırmızıyı şiddet içeriği anlamı ile renklendirmiş olabilir.

Resim 46. Aile resmi 16

Tablo 16. Aile resmi 16 çözümlene

Yaş:	8
Cinsiyet:	Kız
Sosyo-ekonomik düzey:	İyi
Sınıfı:	2
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne öğretmen Baba mühendis
Kardeş sayısı:	2
Aile özellikleri:	Mutlu ve ilgili aile
Çözümleme:	Arkadaş ilişkileri iyi olan bir çocuk resmidir. Kağıdı ve renkleri temiz kullanımı resim yeteneğinin iyi olduğunu göstermektedir. Başında taç olması çocuğun kendini prenses gibi hissettiğini göstermektedir.

Resim 47. Aile resmi 17

Tablo 17. Aile resmi 17 çözümlene

Yaş:	8
Cinsiyet:	Erkek
Sosyo-ekonomik düzey:	İyi
Sınıfı:	3
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne çalışmıyor Baba hayatta değil
Kardeş sayısı:	3
Aile özellikleri:	Babanın olmaması
Çözümleme:	Resim yapmayı çok seven bir çocuk. Geometrik sembollere yer vermiştir. Uyumlu fakat içe kapanık bir çocuk. Babasının hayatta olmasını ona siyah kıyafet giydirmesi ve siyah zemin üzerine aileyi yerleştirmesi ile sıkıntısını aktarmıştır. Resmin üst kısmındaki aile yazısını yazıp tekrar silmeside ebeveyn eksikliği ile ailenin parçalandığı mesajını vermektedir. Çocuğun elindeki balonu babasına doğru çizmesi ona olan mutluluk özlemini gösterebilir.

Resim 48. Aile resmi 18

Tablo 18. Aile resmi 18 çözümleme

Yaş:	6
Cinsiyet:	Kız
Sosyo-ekonomik düzey:	İyi
Sınıfı:	1
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne çalışmıyor Baba iş adamı
Kardeş sayısı:	2
Aile özellikleri:	Huzurlu ev ortamı
Çözümleme:	Arkadaş canlısı bir çocuktur. Masanın üzerinde meyve çizmesi evin huzurunu bize aktarmaktadır. Çocukların havada çizilmesi de ailenin çocuklarla ilgilendiğini ve onlara zaman ayırdığını yansıtmaktadır. Evin dışında saksıda çiçek olması evin bahçeli olduğunu veya mutlu bir çocuk olduğunu gösterebilir.

Resim 49. Aile resmi 19

Tablo 19. Aile resmi 19 çözümleme

Yaş:	8
Cinsiyet:	Kız
Sosyo-ekonomik düzey:	İyi
Sınıfı:	2
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne öğretmen Baba öğretmen
Kardeş sayısı:	2
Aile özellikleri:	Babanın ev ile kopukluğu
Çözümleme:	Sessiz ve içine kapanık bir çocuğun resmidir. Resimde babanın olmaması onun aile ile ilgilenmeyişi göstermektedir. Çocuk aslında mutlu olmak istiyor fakat aile bireyleri arasına çiçek ve ağaç yerleştirerek tam anlamıyla mutlu olamadığını bir kopukluk olduğunu ifade etmektedir. Kurallı bir aileye sahip olduğu düşünülmektedir. Anneyi üstünde bir otorite olarak görüp araya mesafe koymuştur. Anne ve kardeşin saçının aynı, kendi saçının farklı renk olması bedeninde beğenmediği bir noktanın olduğunu göstermiş olabilir.

Resim 50. Aile resmi 20

Tablo 20. Aile resmi 20 çözümlene

Yaş:	10
Cinsiyet:	Kız
Sosyo-ekonomik düzey:	İyi
Sınıfı:	4
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne öğretmen Baba mühendis
Kardeş sayısı:	1
Aile özellikleri:	Ailenin çocuğa aşırı derecede önem vermesi
Çözümleme:	Kendini sembollerle ifade etmiştir. Yıldızlı bir dağ oluşturmuş ve zirveye ailesini küplerle sembolize edip yerleştirmiştir. Bu da ailenin ona verdiği önemden dolayı kendini zirvede hissetmesini göstermektedir. Özgüveni oldukça yüksek bir çocuktur. Rengarenk resim yapması kendini mutlu hissettiğini yansıtmaktadır.

Resim 51. Aile resmi 21

Tablo 21. Aile resmi 21 çözümleme

Yaş:	6
Cinsiyet:	Erkek
Sosyo-ekonomik düzey:	İyi
Sınıfı:	1
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne öğretmen Baba memur
Kardeş sayısı:	1
Aile özellikleri:	Aile ilgisizliği
Çözümleme:	Aile resmi çizmesine rağmen ailesini ve kendini resime yerleştirmemiştir. Resim aslında mutlu bir resmi ifade etmekte fakat kendini ve ailesini bu mutlu ortama resmetmemiştir. Malzemelerini paylaşmayan bir çocuktur.

Resim 52. Aile resmi 22

Tablo 22. Aile resmi 22 çözümleme

Yaş:	8
Cinsiyet:	Kız
Sosyo-ekonomik düzey:	İyi
Sınıfı:	2
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne öğretmen Baba öğretmen
Kardeş sayısı:	1
Aile özellikleri:	Abla isteği
Çözümleme:	Ailede tek çocuk olmasına rağmen abla çizip 'ablanızın kıymetini bilin' yazması ve ön planda olduğundan büyük çizmesi abla özlemini vurgulamaktadır. Renkleri temiz kullanması düzenli bir çocuk olduğunu gösterir.

Resim 53. Aile resmi 23

Tablo 23. Aile resmi 23 çözümlene

Yaş:	7
Cinsiyet:	Kız
Sosyo-ekonomik düzey:	İyi
Sınıfı:	1
Anne-Baba eğitim düzeyi:	Anne öğretmen Baba iş adamı
Kardeş sayısı:	2
Aile özellikleri:	Anne-kız, baba-oğul ilişkisinin sağlamlığı
Çözümleme:	Çocuk kendine annesini örnek alıyor ve kendini annesi gibi resmetmiştir. Kardeşide babayı örnek aldığı ifade etmiştir. Resimde çiçeklerin olması mutlu bir çocuk olduğunu yansıtmaktadır.

SONUÇ

Çocuklar resim yapmada yaratıcı ve yansıtıcıdır. Ne anlatmak istiyorsa onu aktarmaya çalışır. Bu yüzden önemi büyüktür. İç dünyasını aktarmada resim bir araçtır. Eğer çocuk hakkında bilgi almak istiyorsak, onun ne düşündüğünü ne hissettiğini araştırmak istiyorsak ona resim yaptırabiliriz. Çünkü dil ile ifade edemediğini resimle ifade eder.

Resim yaparken çocuğu malzeme kullanımı, renk kullanımı konusunda serbest bırakmak gerekir ki çocuk kendini tam anlamıyla ifade etsin. Ebeveynler ve resim öğretmenleri bu konuda çocuğa baskı uygulamamalıdır.

Resim tamamen bir ders olarak görülmemeli. Resim, çocuğun psikolojik yapısının yaratıcılığı ile birleşerek önemli bir eser haline gelir. Bu yüzden resim bir çocuk için önemli bir etkinliktir.

Çocukların yaptıkları resimlerde incelemeler yapılmış, yüksek gelirlili ve düşük gelirlili ailelerin karşılaştırmaları sonucunda düşük gelirlili aile çocuklarında daha psikolojik sebeplerden kaynaklı durumlar ortaya çıkmıştır. Yüksek gelirlili aile çocuklarında ise genel itibariyle mutluluğun yanında bazen yalnızlık duygusunda izlenmiştir.

Ebeveynler çocuklara resim ortamı hazırlarken gerek malzeme gerek konu yönünden özgür bırakmalıdırlar. Çocuk resim yaparken kurallara uygun değil, iç dünyasını aktarması için resimlere müdahale etmemeleri gerekmektedir. Anne-babaların çocuklarının resimlerini bir kenara atmaktansa onları inceleyip, araştırıp ne anlatmak istediklerini çözümlenmeleri gerekmektedir. Çünkü çocuk söz ile ifade edemediği duygularını resim yolu ile aktarmaktadır.

KAYNAKÇA

- Altinköprü, T. (2004). *Eğitim Açısından Çocuk Psikolojisi, Çocuk, "Çocuğun Başarısı Nasıl Sağlanır"*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Artut, K. (2002). *Eğitim Fakülteleri ve İlköğretim Öğretmenleri İçin Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Artut, K. (2007). *Okul Öncesinde Resim Eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ayaydın, A., Mercin, L., (Eds.), Şahan, M., Süzen, H. N., Geçen, F. (2013). *Görsel Sanat Eğitiminde Uygulamalar*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çankırılı, A. (2015). *Çocuk Resimlerinin Dili*. İstanbul: Zafer Yayınları.
- Eraslan, İ. E. (ty). *3-6 Yaş Çocukta Sanat Eğitimi. Duyusal Gelişim*. <https://www.doktoramcam.com/3-6-yas-cocukta-sanat-egitimi/>, Erişim Tarihi: 20 Ekim 2019.
- Halmatov, S. (2015). *Çocuk Resimleri Analizi ve Psikolojik Resim Testleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Karahan, D. (2017). *Çocuğun Gelişiminde Sanat ve Yaratıcılık. Sanat Eğitimi Neden Önemli*. <http://www.sanatacak.com/view/cocugun-gelisiminde-sanat-yaraticilik>, Erişim Tarihi: 29 Ekim 2019
- Kehnemuyi, Z. (2001). *Çocuğun Görsel Sanat Eğitimi*. İstanbul: YKY Yayınları.
- Kırıçoğlu, O. T. (2005). *Sanatta Eğitim, Görmek Öğrenmek Yaratmak*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Malchiodi, C. A. (2005). *Çocukların Resimlerini Anlamak*. (Çev: Tülin Yurtbay). İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Ören, H. (2016). *Çocukların Hayal Dünyası ve Resim*. <http://www.anayurtgazetesi.com/yazar/Cocuklarin-hayal-dunyasi-ve-resim/27979/>, Erişim Tarihi: 29 Ekim 2019
- San, İ. (1977). *Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

- Sofu, A. (2018). *Mark Rothko' ya GÖre Çocuklara Sanat Nasıl Öğretilir?*
<https://dusunbil.com/mark-rothkoya-gore-cocuklara-sanat-nasil-ogretilir/>,
Erişim Tarihi: 2 Eylül 2019
- Yavuzer, Y. (1992). *Resimleriyle Çocuk, Resimleriyle Çocuğu Tanıma*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeşilyaprak, B. (Ed.). (2003). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Yolcu, E. (2004). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınevi.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Fatma Dilanur EREN
Doğum Yeri ve Tarihi	Erzurum/ 1991
Eğitim Durumu	
Lisans	Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Anasanat Dalı
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetler	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ulusal Müzik Bilimleri Sempozyumu, James Abbott McNeil Whistler'ın Renk, Form ve Müzik İlişkisi, Poster Bildiri Yayını, 2016 2. Yeni Aralık Sergisi, Ankara, 2015 3. Fakülte Mezuniyet Sergisi, 2015, Atatürk Üniversitesi
İş Deneyimi	
Stajlar	Erzurum 50. Yıl Ortaokulu
Çalıştığı Kurumlar	Türk Amerikan Derneği Anaokulu (2016-2018)
	Erzurum Özel Bahçeşehir Koleji (2018/2019)
İletişim	
E-Posta Adresi	dilanurkose__@hotmail.com